

ROMAAN

N° 17

SISU:

Anny Wothe: Punasel kaldal.

Villiers de l'Isle-Adam: Catalina.

Willi Andi: Kui õiekuul.

Gustaw Adolf Becquer: Kannatuslill.

Alfred Huggenberger: Lõikuse ajal.

Kin-ku-ki-kuan: Kahe mehe naine.

Justin Huntly Mc. Carthy: Kui mina kunin-
gas oleksin!

Shoti rahwalaul: Mägestiku karjane.

Miriam Michelson: Ameerika naiskeim.

KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1923.

AD 217-23-

Eesti muusika ajakiri

'HELIKUND'

Ilmub iga kuu algul.

S I S U:

1) Juhtkirjad. 2) Teoreetiline, teadusline, filosoofiline, pädagogiline osakond. 3) Ajaloolised, kriitilised artiklid. 4) Kroonika. Kontsertide ja teatrite ülewaade kodu- ja väljamaalt. 5) Muusika tegelaste ainelist seisukorda käsitavad artiklid, episoodid, naljad. 6) Noodi lisa. Kaasanded. Noodilisas ilmuvad uuemad Eesti heliloojate tööd koorile, klaverile, orkestrile, soolod jne.

Kaastöölised: J. Aawik, A. Eller (Berliin), H. Eller, M. Herman, A. Kalnin (Riia), A. Kapp, R. Kull, A. Krull, W. Krull (Berliin), W. Lemets, A. Lemba, Th. Lemba, S. Lindpere, A. Läte, M. Lüdigi, D. Orgusaar, P. Ramul, M. Saar, W. Sewig, J. Simm, R. Tassa (Pariis), A. Wedro.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja ED. WISNAPUU.

'HELIKUNNA' sisulist külge kindlustawad paremad ja tegewamad Eesti ning mitmed väljamaa muusikerid.

'HELIKUND' ilmub suurema Eesti muusika kirjastuse ja kaubamaja 'Esto-Muusika' kirjastusel.

'HELIKUNNA' tellimisi wõtawad vastu kõik Eesti waba-riigi postkontorid.

TELLIMISE HIND:

Uhe aasta pääle Mk. 500.—, 1/2 aasta pääle Mk. 265.—,
1/4 aasta pääle Mk. 140.—. Uksik number Mk. 50.—.

KUULUTUSE HINNAD:

1/1 lhk. Mk. 4000, 1/2 lhk. Mk. 2100, 1/4 lhk. Mk. 1150.—,
1/8 lhk. Mk. 650. Kaane kuulutused 25% kallimad.

'HELIKUNNA' toimetuse ja talituse:

Tallinn, Lai tän. 34 - - - - - Kõnetr. 10-24.

'ESTO-MUUSIKA'.

Romaan

No 17

Ilmuub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

Punasel kaldal.

Sakfa kirjaniitu Anny Wotke romaan.

8

Svea süda värises, nagu millegi suure, püha, arusaamatu ees, ja ometi hiilis talle üks kahvatu tont, mida ta kartis, südamesse ja pani selle wabijema. See oli kartus, nimetu, kohutaw kartus ise oma lapse eest.

Ei, Godewar pidi meelt parandama. See oli jõe neiu-unistus, muud midagi. Nii lohutas end Svea ja ootas igatsedes Geerti näha, keda ta isegi nii harwa nägi.

Ja kui Geert tuli, käis ta südamest tihti filmawärin läbi. Geert oli nii tõsine ja pühalik, ja kui ta ikka ja ikka jälle Godewarist rääkis, siis oli Sveal, nagu rebiks ta tema südamel küljest ühe tüki teise järele.

Tammo oli kui pöörane. Iga päew tõi ta Godewarile lille, mis Godewar wiibimata tüdrukule kinkis. Ta ei mõtelnudki, et Tammo iga päew ise pika tee Westerlandis ära käis, et sealt lille tuua, mida Godewar ei waadanudki. Ta ei mõtelnud üldse Tammo peale, waid ikka ainult ühe peale, selle mehe peale, keda ta armastas ja kes ta ema oma oli, elu peale, mida ta nüüd siin majas mõõrana pidi elama — terme eluwaia.

Tumedas waihuses möödusid tunnid.

Nüüd oli päikesewalgus ju pea täitsa kustunud ja mustad warjud lendasid üle laia weewälja.

Wiimane punane taewawiir kustus ja hall hõbewalgus lagunes woogawa wee kohal laiali.

Päike lastis oma kuldroomid langeda; nüüd tuli õõ oma filmade kättega, mida Svea nii wihkas. Lähemale, ikka lähemale kohises ta oma mustas hiiglalaemas.

Tõrjudes tõstis Svea käe. Kui raske oli ta süda, kui tühi ja raske. Kas läks ta weel lord Godewari vaatama?

Ei, ta ei tohtinud järele anda. Lapse tuju ei wõinud ega tohtinud ta õnne purustada!

Svea oli waikeit lootnud, et Geert täna õhtul weel tema juurde tuleb juttu westma, aga tunnid lendasid ja ta ei tulnud.

Sumbunult kajas muusika rawitusmajast siia, siis waikeis ta wiimane toon, ja ainult õõ wäsinud hingedõht woogas Svea hingest warijedes läbi. Nüüd tuli ka tähewalgus, ja kuupeiste tõmbas mustadele laintele heledasti-järawad hõbeteed. Svea mõtles, et üks niisugune hõbekiir ka tema rinda wõiks walgustada, kui Godewari isemeel kõite palju halli looriga ei matak.

Kui riwas, kui õnnelik wõiks ta olla! Pikkade, üffikute aastate unistus oli wiimaks ometi teostumas. Ühe mees, kes temast ikka eemal hoidnud, kelle wastu ta lahtus alati puruks põrganud, oli talle allunud; Geert oli tema oma, ja ta oleks hõifata wõinud õndsuses, kui ei oleks olnud Godewari hirmsaid silmi, mis ta ema nii pealekaebawalt ja meeletult taga ajasid.

Kas ta küll ju magas, see armas, jõe laps?

„Lapse pisarad kuitawad pea“, naeratas Svea oma ette. „Ta peab oma noorele südamele mõne teise mänguasja leidma ja saab weel naerma unistuse üle, mis talle nüüd niipalju walu teeb!“

Wististi, nii see oli, nii pidi see tulema. Godewar sai targaks ja Geert unustas ka Godewari waenluse.

Svea ehmus närwilikult. Kui hiline aeg õieti oli? Wist ju üle kesköö?

Kui kura oli ta unistanud ja mõtelnud? Wästinult läks ta uffe juurde.

Kas waatas ta weel lord Godewari järele?

Kas siitas ta veel kord oma lapse kahwatanud nägu ja käsi ja suubles ta tuitawat, wastupanijat suud?

„Godewar!“ jostistas ta. „Oled ja veel ülewal, mu armas laps?“

Ei mingit wastust.

„Wististi magab ta juba nii raskesti“, mõtles Svea ja astus kitiwarbil tuppa.

„Godewar“, hüüdis krahwinna veel kord tasafesi, katkudes pimedusest filmadega läbi tungida.

Siis karjatas ta kõledasti ja jooksis oma lapse woodi ette.

„Godewar!“

Minult wistisew hää! tuli Svea suust.

Godewari woodi oli tühi.

Wabiseiwail põlwi! seisis krahwinna ja wõhtis meeskikus meeleheitel tarretult oma ette. Sehefene paberit libises, tuuledõhust aetud, tema jalge ette.

„Minu armas ema,“ luges Svea wabiseiwail küünlamalgusel — ta oli küünla wärisedes põlema pannud. — „Müüd jääb minu ümbrus pea täitsa wai. Ma ei kuule enam muud kui woogude wulinat. Ma olin paha, wäga paha, aga ma tahan paremaks saada, et ja mind jälle wõiksid armastada. Sina ja Geert — olge õnnelikud. Mina lähen tumedat teed, aga üsna kauge! seal ootab mind hele walgus, jelle peale tahan mõelda. Siis tean ma, et ja kord jälle wõid naerda, kuigi ja müüd minu pärast ehk nutad. Anna mulle andeks, armas ema; te mõlemad olete mulle nii üliarmjad.“

Godewar.“

Jälle tuli Svea kahwatanud huultelt kõle siljatus:

„Püha Jumal, ta on enda tapnud“, muutsus ta; „mu laps, mu õnnetu laps!“

Ta kõlistas kui meeleu kella.

Ta ruttu, ehmunud näol, tulid tüdruk ja hotelliteenijad. Ja ifka veel helises kell Svea puudutusel.

Terme wõõrastemaja elunes. Beremees ja keinerid seifid kahwatanud nägudega, andsid nõu ja wahetasid mõtteid.

Svea aga tormas äkitfelt kõige ees alla mereranda. Ta pidi just Fredenshoolest mõõda minema, kus veel tuli põles. Otfustawalt koputas ta.

Geert seifis wäljawaadates läwel. Kolde-tuli walgustas ta selget otfaesist.

„Svea!“ hüüdis ta heitubes. „On mõni õnnetus sündinud?“

„Jah, tule ruttu“, käskis Svea karedasti.

„Minu laps on kadunud. Kas tead, mis see tähendab? Godewar lahkus minust, sest et mina sind ei tahtnud jätta; ta on läinud, et ei

ialgi enam tagasi tulla — on läinud — surma!“

Geert tuitus seina najale. Siis aga ajas ta enda sirgetks. Ta filmad hakkasid leetima.

„Ole rahulik, Svea,“ trööstis ta, „küll me sinu lapse leiame. Tule, läheme alla mere äärde.“

Meeskiku rutuga jooksid nad wälja öösse. Ehmatanud tüdruk ei jõudnud neile järele.

Kohmetu rutuga jooksid nad järsku treppi mõõda alla. Kuupaste läikis mustadel woogudel ja walgustas walget wanda kahwatanud walguisega.

Ta seal, mitte kauge! kohast, kus muudu Godewari libi-lustilikult tuules lehwis, seifis jalgate inimesi koos, kelle-poole nad ruttasid.

„Godewar!“ karjatas piinatud proua, „Godewar!“

Müüd astusid meremehe, üfistikud küla-elanikud ja hotelliwõõrad, kes wahel ajal kaldale kogunud, tagasi, ja müüd nägi Svea oma last. Kahwatult, finnisfilmil lamas ta maas, külm ja kange. Paksud walfjad juuffed rippusid tal märgades falkades üle walge näo, mida Tammo oma käes hoidis.

„Ta on furnud!“ kiffendas Svea põlwi! langedes ja oma lapse külmast käest finni kahmates. „Godewar, ainult üks sõna, üks pill. Sa ei wõi mind ju nii üffi jätta, ei wõi seda küüdi, seda hirmjat küüdi minu hinge peale meeretada! Halasta!“

Godewari filmad jäid finni, ja tummaks jäi ta kahwatu suugi.

Tammo, kes nõretawail riitel maas põlwitas, tõstis Godewari käsi ules, kuna tüdruk tema käsul Godewari paljaid jalgu hõõrus. Oma suu suurus ta palawalt Godewari suule, et wäikesse näosse jälle elu puhuda. Uga kõik ta katked olid asjatud.

„Sest ei ole midagi kasu,“ ütles üks wana kalamees, „sest ta on wististi juba furnud. Ma nägin teda,“ jätkas ta, „kuidas ta omas walges õfleidis otfeteed merde läks. Otfiti uskusin, et ta udweit on, kes kuupastel merel käib, ja palwetasin Meie Ista palwet. Siis aga nägin seal seda noortherrat, kes wististi veel kaldal oli jalutanud, kiiresti kui walf merde preilile järele jookswat. Noh, ja siis tõime ta üheskoos, murdlainetest hoolimata, kaldale, ja fiin ta müüd lamas ja ei ärka wist enam ial, see waene, noor weri!“

Müüd katsus ta Geert ühes Tammoaga neiu aidata. Siigi woolas meestel suurtes pisarates otfaesifelt. Svea põlwitas märjas liiwas ja wõhtis oma last üfifilmil.

„Sui ta furnud on, ei taha minagi enam

elada", kandes hääle ta südames. „Mita mind, vägevä Sa taemas! Päästa mind sest piinast!“

Äkitselt lõi Godewar pikkamisi filmad lah-ti, ainult filmapilguks, aga rõõmuhõistega kis-tus Tammo ta oma südame najale.

„Ta elab“, hõiskas ta, „elab ja hingab. Godewar — Godewar!“

Muuksumine kustutas ta hääle.

Siis aga tõstis ta Godewari tugewal käel omale süle, ilma et teistest oleks hoolinud, ja kandis Godewari kerge teha kerge puutreppi mööda üles.

Geert ja Svea läksid neile käsitäes äärele. Waikides. Waikne, piha wahu seisis nende sü-dames.

Ainult kord, rawitsumaja ligidal, kus neile arst wästu tuli, fosistas Svea:

„Ta jääb elama, ei weereta süüdi mitte minu peale. Mu laps elab ja mina elan oma lapsel.“

Ja siis istus Svea weel, kui juba hommit ammu käes oli, Godewari woodi ees ja hoidis oma lapse kahmatanud, wäikest kätt oma käes. Svea nagu oli tuhkhall ja sügawad warjud olid ta filmadel. Godewari filmad olid finni. Ainult aegajalt tõstis ta oma pilgu õnnelikult, mabe-dalt naeratades üles ema poole ja fosistas:

„See kõik oli ainult paha unenägu, ema! Eks ole? Sina ei armasta teda iialgi ja tema ei saa iial sinu meheks, ja sina tuled minuga kaugele wõõrale maale ja meie unustame kõik need hirmsad asjad. Ja mina ei taha muud olla kui sinu wäike laps. Ja sina saad mind nii wäga armastama, sest et ma nii waene, nii ker-justwaene olen ja mul muud ei ole kui sina. Kas kuuled mind, ema?“

„Kuulen“.

„Tean, et patt on oma elu wõtta“, jätkas neiu, „tean, et sulle tahtsin walu teha, aga ma ei wõinud teisiti, ema, usu mind. Ja nüüd muutub kõik. Nüüd kaotame ta mõlemad, ema, aga me nutame tema pärast üheskoos, ja sina ning mina, olemme ainult üksteise pärast ja ei kellegi muu pärast maailmas. Kuuled ja mind, ema?“

„Kuulen“, wastas Svea tumedalt.

„Ja sina ei ole kurb“, fosistas Godewar jaladuslikult; „ja saad olema õnnelik, teades, et oled päästnud minu elu. Eks ole, ema?“

„Jah, mu laps...“

„Siis on kõik hea“, naeratas Godewar.

„Nüüd wõin ma magada. See on nii magus, kui sina minu juures oled. Pea minu käest fin-ni ja juhi mind, et ma õigele teele wõiksin jää-da“.

Ta filmalaud wajuksid finni.

Tarretult wahtis Svea oma lapsel, kes talle uuesti kingitud, aga ta ei waadeldud teda mitte armastuse ja lootuse pehme ilmega, waid kõige tumedama meeleheite tarretu pilguga. Need wäikesed lapseläed murdsid siin muretult katti inimliku õnne, nagu oleks see kirju män-quasi, ja tema ei tahtnud ju seda katti murda lasta. Ta tahtis ju oma õnne eest maadelda ja wõidelda. Ta tahtis, kui waja, Godewarilt oma õnne wõlwiili maas paluda, aga jätta, ei, jätta ta seda ei wõinud, nagu magus lapsesuu seda palus omas lapselikus, halastamata oma-kafus, mis ju ta tema hinges ei tahtnud wat-tida.

Ja kui ta laps selle kätte suri, kui Gode-war, nagu ta seda juba näidanud, tarretult finni hoidis omast nõudest, kui surm weel kord tuli ja teda enam lahti ei lastnud?

Svea oiqaas raskesti.

Terwe õõ oli ta Godewari woodi ees põl-witanud, kuna tütar raskesti ja muretumalt uinus, magus, ärras naeratus waiksel näol.

Kui krahwinna Svea koidu ajal tõusis, oli ta nagu tume ja wali otsus seisis ta tumedates filmades. Ta ei waadanudki Godewari poole. Ainult kui Godewar nüüd tasakesi unes rääki-ma hakkas, kähwas Svea käsi walufasti süda-me peale. Godewar jutustas, et ta weel käimat, üks täht särawat ta pea kohal, see juhtivat te-da kindlasti paati, mis teda ta wiimasel sõidul ootawat.

„Kuibus ja tahad, nii peab see olema“, üt-les äkitselt Svea waljusti ja silistas walge käe-ga oma lapse juurkes otseäsiselt.

„Ma tootan sulle, Godewar, nii peab see olema!“

Nüüd naeratas neiu, ja roosatas paiste lagunes ta näol laiali. Roiduwalgus maalisk Godewari walgefele põskedele roosid ja punus purpuripärja ta walfiatele juustele, just fa-mal filmapilgul, mil Godewari emal kõik roo-sid surid.

15.

Antje oli jälle kodus omas wäikeses Kriisi-majas Listol. Tume raskus seisis tal tehas. Kõll naljatas ja mängis ta oma lastega nagu enne, aga ta mõtted wiibisid kaugele. Nad wi-i-hisid — ja seew see oli, mis teda wähetumaks tegi — Geert Rankau ja ühe ilusa, suurtsuau daami juures, kes talle nii külmalt oli näkku wõadunud ja selle peale ta nüüd alati pidi mõtlema.

Mis tal õnneti oli?

Ta wõis ju rõõmustada, et Geert punast Oset ei wõinud, nagu kapten seda nii kõrgilt teatanud; ta wõis ju rõõmustada, kui Geert õnnelikult sai waise kõrwal, teda ta wistiski

armastas ja kes väliseltki temale kohane oli? Antje ohkas raskesti ja Karlinken, kes väikesel pingil tema kõrval istus ja tulus, ohkas ka.

Nüüd laskusid jälle suure waevaga marrastele mõtetud filmad maha ja ema pidi nad jälle rammaltkiult üles võtma.

Karlinken leidis ema ohkamise väga õige olewat, aga suured, sinised lapsesilmad waatasid ometi vurrivast ema kitsaks jäänud näkku, ja viimaks ütles ta:

„Hea kurvasta ema, küll Karlinken juba hakkama saab! Kui mul tudumine juba päris selge on, kujun sulle ja Peerile palju sukke ja isale ka.“

Mõtlesin ilme seisus lapse filmades.

„Ema“, alatas ta uuesti, „isa on nüüd minu ja väikse Peeri vastu alati hea ega pekja meid enam kunagi. On ta haige?“

„Ei, mu südamekene. Isa armastab teid.“

„Mii? Miks ei viibi ta siis kodus, nagu Arne Lõhrseni isa? See on alati kodus, lõunal ja õhtul.“

„Isal on tegomist, laps.“

„Aga ta võiks sinu juures olla, ema. Kui magame, ei ole teda ka kodus“, jonnis Karlinken. „Ja kui ta viimati lahkus, siis nuttis ta. Ema, tõesti, ta nuttis ja andis mulle suud ja väiksele Peerile ka ja ütles: „jääge heaks lapseks“, ja „armastage oma ema.“

Antje käed kukkusid jälle.

„Midaal see oli?“ küsis ta karedalt.

Karlinken viskas juha käest ja armas sõrmedel:

„Üks, kaks, kolm päeva, ema.“

Antje ohkas. Mii kaua ei olnud Henning enam kodus käinud. Ta oli oma paadiga kalapüügil ja tema, Antje, oli rõõmus, kui ta teda ei näinud.

Lapse sõnad olid ta rinnas kummalisel tundel ärganud, olid teda äritanud. Kas oli Henning temast ja lastest lahkunud? Kas oli ta salamahti põgenenud, nagu ta seda tihti oli ahwardanud teha?

Ei, niisugune ta küll ei olnud, et salamahti plehtu pani. Kannatama, kannatama pidi ta oma süü pärast.

Wali joon ilmus Antje näole ja ta peen punajuu läks kõvasti kofku.

„Kas Karlinken peab ikka veel tuduma, ema?“

„Ei, joojse Arne Lõhrseni juurde ja mängi temaga ilujasti.“

Õnnelikult ruttas laps minema. Ta hele laul ja kiskamine kajas warsti eemalt kuulama naise juurde, kes akna juures wofi ees istus.

Sügaw waitus, nagu püha rahu, püsis

wanas majas. Suur seinakell tiksus puust kaapis ja läbi toa lehmia päiksenäiate.

Läbi maja ees olema sügawa liiva tulid rasked sammud.

Silmapiigu peatas Antje südamelöökl.

Henning Rinkens tuli koju.

Seal oli ta jälle, see hirmus õud, mida ta teatud õnnestust päewast saadik tundis ja mis teda ei lubanud Henningi vastu lahke olla, mida ta aga ka eemale ei suutnud peletada, nii-palju kui ta seda ka püüdis.

Nüüdki ei tõusnud Antje üles. Nagu needitult istus ta oma kohal.

Ta kuulis Henningit sulasele, kes kalariistu töi, kõstusid andwat, kuulis teda rääkiwat tüdrukuga, kes mistiasti väikest Peeri süles kandis, ja kuulis last lustilikult hõiskawat. Nagu mõni üsna kaugelst tulew kõla kajas siis ta Henningi hääl talle kõrwu, kuidas see lapsega nii kummaliselt mähedasti rääkis.

Nüüd viimaks lõhenes ta waaksele. Kiiresti hakkas Antje süda põksuma.

Mürtjudes tuli Henning tupp ja viskas oma kiibara paholelt wanale „isatoolile“.

Teretamata lähenes ta.

„Mis wiis see on“, pahandas ta Antiega, „istuda ja nagu oleksin ma mõni wõõras, kes tuleb. Haffa liituma ja anna süü!“

„Sa tuled hilja koju, Henning“, wastas Antje enese üle walitsedeks; „ma ei olnud sind oodanud.“

Jalgu järele wadades läks ta kolde juurde, kus peedijupp kees. Kerge käega walmistas ta süüa. Henning silmitjes teda tufaselt. Ta kulmude alt paistis nagu ahwardaw kõu.

„Olen sinuga juba ammu tahtnud rääkida“, wõttis Henning sõna ja pühkis otjaesikelt higi, mis suurte pijaratena heal helmenas, „ja siis armasin“ — ei, ta ei suutnud seda ometi ütelda, mis ta oli arwanud. Naise juured, tõstjed filmad, mis tema peal wiibisid, tegid ta araks. Ta viskas lusika supisje, nii et see kaugele pritsis.

„Mis ja armasid?“

Kui jahedalt Antje hääl kõlas.

Henning kehitas tummalt õlgu.

„Ma ütlen sulle ise, mis ja oled mõtelnud: Sa tahtsid salamahti põgeneda, sinna, kus sind keegi ei tunne, kus keegi ei tea, mis sa oled teinud ja kus sa mind ja lapsi enam ei tarwitse näha. Seda tahtsid sa teha, Henning Rinkens. Iga Jumala eest, ütlen ma sulle, kui sa seda teed, siis katkeb minuigi kannatus. Mina ise karjun siis sinu ja minu häbi wälja maailma ja ei puhka enne, kui sinu olen leidnud, et sa teenitud karistuse käest ei pääseks. Pea seda meeles!“

Henning kiristatas hambaid.

Bõrutas rusitaga lauale.

„Wälk ja pauk, jäta loba asjust, millest ma aru ei saa. Mina olen ise oma waba peremees ja teen, mis mulle meeldib. Kas ma jään wõi lähen, on minu asi, ja sina oleksid wiimane, kel selle kohta midagi oleks ütelda. Sa oled kõik ühenduse minuaga lõpetanud, sest et sulle üks loll mõte on pähe tõusnud, ja sellepärast ei ole sinul ka nüüd enam midagi ütelda, kui ma oma elu ise oma moodi elan. Lapsed hoiab ja minuist kaugel. Ise teed ja, nagu ei oleks ja mind tial tunnud. Koeraelu on see, mis ma päewast päewa elan, ja siis peaksin ma veel heas tujus olema. Kuradi pärast, mul on minu ära, ennast veel sinust lasta walitseda ja juhtida. Minu pärast jookse oma õpetajarahwa juurde wõi lasse ennast omal kõrgil parunil kaista, sinu hädaldamisega ja wingumisega ei ole mul enam midagi tegemist. Mina teen, mis ise tahan, ma —“

Antje wõttis tal rahulikult rumnipudeli käest, kui ta seda tahtis juu äärde tõsta.

„Näib, et jooanud oled, Henning. Mine, maga oma peatäis wälja.“

„Maga!“ Henning naeris. „Kes wõiks nüüd magada, mil meri mürireb ja möllab. Kas tead, mida ta müristab? Ei, sina seda ei tea, sest sinu südametunnistus on ju rahulik, ehk ja küll minuga kui koeraga ümber käid; sina ei tea seda, aga magada ma ei wõi enam, ja walwamine — on hirmus!“

Ta hakkas metnikult naerma ja surus omad pruunid rakkus käed silmadele.

Antje sõida seis peaaegu wait, kui mehele waatas, kes ta ees küürutas.

„Henning“, palus ta pehmesti, astus tema juurde ja pani talle oma käe õlale, „kui sul minu wastu veel usaldust oleks, kui ja veel fordki aus ja otsekohene tahaksid olla. Ma tean ju, et ja paha ei ole, oled ainult toores ja kirglik. Mõistatan ju, kuidas ja metnikus kadudes nii kaugete jõudsid, et hirmsa teo tegid, aga ükski kuritegu ei ole nii suur, et teda ei jaats lepitada. Kui lapsi ei oleks, ma ütlesin: Mine ja lepita oma süü, anna enda kohtu kätte, ütle awalikult ja wabalt, kuidas see sündis, ja kuidas sinu karistus ka tuleb, ma tahan truusti sinu kõrwal seista ja sind kanda aidata, ehk ja küll minust mu pühama ja armsama oled wõtnud. Aga lapsed kaebaksid mu peale, et ma nende noore elu olen häbiga katnud, kui ma nende isa üles annaksin wõi sind seda tegema sunniksin. Sellepärast pead sa elama, ükski oma südametunnistusega, üksikult lastega mängides, üksikult ühe katuse all oma naisega. Aga häda sulle, kui ja selle karistuse eest põgened, siis oled kadunud. Mina ise maksaksin siis Sören Nielsoni eest kätte, ma ise ütlen siis, kes ta tappis.“

„Pea juu, naine!“ ütendas Henning wihaajelt. „Müjune wana loba. Kas ma sulle ei wandunud, et ma seda pole teinud? Mis wõuad ja minult veel?“

„Oma laste ja ise oma elu juures,“ loras Antje pikkamisi. „Hoia ennast, Henning Ninkens, hoia ennast, ütlen ma. Olemas on Jumal, ja Jumal ei lasse ennast pilgata. Ta surub kainimärgi su otsaesisele. Nagu tulekiri leegib see seal. Hoia ennast!“

Sirgel seljal läks ta wälja. Tuba oli juba üsna pime, sest päike oli juba looja läinud.

Mees oli mõlemad käed, mille peale nüüd ta pea wajus, lauale lastanud. Oli, nagu raputaks äge nuuksumine ta teha ja tume hoiuamine tuli ta juust.

Nüüd tulid nad ju jälle, need minewiku tondid, veel enne õõ tulekut. Simukalt tormasid nad ta kallale, need tumedad, hirmsad kujud, kes teda piinasid hulluseni, kes talle rahu ei annud ja keda ükski asi ei eemaldanud, isegi mitte Dje kirg.

Dje!

Henning hakkas walusti naerma.

See oli ka neiu. Wõi siis parunit ootas ta. Kas siis jee mees tal igal pool ees seis? Tema naise kihutas ta üles, Dje pea ajas ta segi, nii et temale jutustas, et ta paruniga kihlatud. Noh, Dje oli talle kindel — jee ei jaanud temast lahti. Tema pidi oja jaama elust, mis talle määratud, ta pidi temaga tulema. Ja kui ta teda ka pidi rusitate abil sundima, seda südameta naist! Temasse oli mõte kaswanud, et see naine pidi tema seltsis häbi ja teotust jagama, mitte Antje, keda ta perunud, mitte Antje, ja lapsed ka mitte.

Kaskesti tõusis ta ja wankus ukse juurde.

Tüdruk seis ühes Peeriga kijas ja Peer hüüdis walusti isa järele ning kahmas teda kättega.

Juba sirutas Henning oma käed tema järele, et teda jälle wõtta, aga käsivarred wajasid maha. Ilma et lapse poole pillugi oleks pööranud, wankus ta wälja, et mereranda minna. Ta ei näinud muud kui laia merd — ei märganud, kui üks üleaedne teda naabriaiast teretas, ei kuulnud Karlinkeni hüüet, kes talle tüki maad järele jooksnud ja nüüd kaldal oma põlle lastis tuulel puhuda, kui Henning oma paadi wälja tüüris merele, mis samuti alataja pahandas, kui ta hing. Ta ei näinud ka, kuidas üks punase peaga naine, Kampenist tulles, läbi sügawa liina tema maja poole sammus, muudu oleks ta tagasi tulnud. Seft Dje Damenil ei oleks ta lubanud oma majasse minna, kus Antje wiibis.

Ta lendas oma purjetaga wälja kiirgawasse ehasse. Wäljas meremühas oli õõ

weel ärafantaw. Seal oli ta üksi tähtede paistel, üksi oma mõtetega, üksi oma kartusega, üksi oma Jumalaga.

Tajategi heilus tellahelin üle mere. See tuli küll keitumist, kus Sören Nielsen puh-
fas.

16.

Oma jaarekõõgisti oli Antje Henning Kinkenji paadile kaua järele waadanud.

Küi Henning nõnda õhtuehase kadus, oli Antjel, nagu lahkuks temast ta noorus, nii et talle muud järele ei jäänud kui hall, troostita tühjus ja mahajäetus.

Ta tutsus Karlinkeni oma juurde ja andis tema ja waike Peeri tüdruku hoolde, et see nende jeltjis õhtust sööks.

Tema ise sibus enesele walge Helgobandi-
kübara pähe, wõttis rätiku õlade ümber. Ta pidi weel kord minema mere äärde, mis teda rahustas, nagu meest, kes eemal oma purje-
tal läbi woogude tüüwis.

Ukse ees jäi Antje filmapilguks seisatama. Wood olid kõrged ja walge waht pritsis peaaegu läweni ja weeres üle liiwase tee, mida mööda üks naine müüd lähenes. Kes wõis see olla?

Antje silmitseis lähenejat terawasti.

Harwa tuli keegi Liisti, ja külaelanik tulla ei olnud. Peas oli tal walge kübar ja seljas punane kuub kollase wöödiga. Niisugune kuub oli ainult ühel — Kampeni Ojel.

Wärin käis Antjest läbi. Mis see tüdruk siit otsis? Kas tuli ta ehk tema juurde?

Broua Antje pööras ja sammus liiwast külateed mööda üle nõmme ja soo mere poole, nagu ei oleks ta Ojet sugugi näinud.

Aga ta ei olnud weel kaugele jõudnud, kui ta märkas, et Oje talle järele tuli. Kuulmatult, nagu kajs, järgnes Oje talle läbi sügawa liiwa. Müüd wiis tee üle liiwajoomede kõrgele, kus rohi tuule käes edasi ja tagasi wankus ja pardid kisedasid.

Antje sammus sübisiti edasi. Tema tundis siin kõiki teeradasi. Aga kes neid ei tunnud, wõis kergesti eksida. Küll Oje warsti järele-
tulemaft loobus, kui märkas, et Antje tema jeltji ei soowinud.

Aga Antje hindas Ojet walesti. Tähepa-
neltkult wahtides, silmitseis Oje teed, mida mööda Antje käis, ja tige naeratus mängis ta suu ümber. Müüd tuli warsti lai meri, siis pidi Antje peatama ja kuulama, mis tal temale oli ütelda. Ta pidi teda kuulama, kui ta ei tahtnud põgeneda meresse, mis tuhanded wärwis ta ees wirtendas!

Sooje sügawumusta nõmme wahel seisid tontlikud walged liiwajoomed ja hõbefarwa

ohakad tõstsid oma hallsinised tähefilmad inestades üles punaste juustega neiu poole, kes luurates Antjele järele ruttas, ikka lähemale ja lähemale jõudes mühijewale merele.

Üksilt peatas Antje. Kas ei olnud jõledus Ojet karta? Kas oli seda üldse waja?

Sirgesti seisis ta müüd liiwajoomel ja wahtis oma jalgade ees seiswale woogatwale merele.

Ta teadis, et wihatud naise eest pääsimist polnud. Teadis, et waenlane tobe jaabus, et ta hingest läbi pista tulist wõõta. Sellepärast seisis ta ja ootas.

Ta ei kuulnud mingit häält. Pehmes liiwast kadus sammude müdin, aga Antje tundis, et nad wahetpidamata lähenesid.

Ta oli pilgu merele pöörnud. Tuul jasis ta kübarat ja wöödeid, nagu oleks ta tahtnud teda meresse wiia, aga ta seisis liikumata ja ootas.

Müüd kuulis ta peaaegu ägawat häält just oma kõrwal ja palaw hingehel puudutas ta põske, aga weel müüdi ei pööranud ta oma pilku punasepeaga tüdruku peale, kes nagu metsikus rõõmus oma linase kübara peast rebis ja Antjele hüüdis:

„Oled ja mul ometi käes, kartlik naine? Siin ja minu käest ei pääse!“

„Mida tahad minust?“ küsis Antje rahulikult ja pööras Oje poole. „Minul ei ole siisugusega midagi tegemist.“

„Aga mul sinuga,“ naeris Oje. „Ara arwa, et minu käest kergesti pääjed, aga ja eksid, kui arwad, et waenlasena tulin. Ei, ma tulin sulle oma teenistust pakkuma.“

„Mulle pole sind waja, minel“ kästis Antje energiliselt ja tähendas käega liiwajoomedele. „Meie teed ei wiit meid tial ühesugustele sihtidele!“

Oje wiitwitas filmapilgu. Ta rohkesti kiitgawad filmad, milles wäikesed leegid wabise-
sesid, wälkusid kahjurõõmsalt üle Antje näo. Antje aga seisis lähenematult kui kuninganna ta ees.

„Sinu mees tahab sind ja su lappt salamahti maha jätta,“ ütles Oje, „ja mina — mina pean teda saatma. Aga ma ei jaks siin petta, kuigi ja minu wastu oled olnud abati käre ja ligipääsemata; tahtsin seda ainult ütelda, et ja teafid seisukohta wõt-
ta!“

„Ja sina?“ küsis Antje rahulikult. „Oje Tamen ei tee midagi tasuta.“

Tüdruk äigas juuksed otsaesiselt. Antje nägi, et ta kõik oma enesewalitsemise wõimu koftu wõttis, et rahulikult jääda.

„Dige küll,“ ütles Dse, „minu teatel on hind, aga seda ei maksja sina, vaid sellele maksja mina.“

„See oleks esimene kord sinu elus, aga oma äraanamine Henning Rinkens'i vastu toimetata ise. Tahab Rinkens' sinuga põgeneda, siis ei saa ma teda keelda. Tagajärjed kannab ta ise.“

„Aga sina pead seda takistama. Tema on enesele pähe võtnud, et mina ühes pean mine-ma, aga ma ei taha seda, sest ma vihkan teda, nagu ma teda kardan.“

Siibe naeratus ilmus Antje huultele.

„Waene Henning Rinkens,“ ütles ta, „kõit lahkuwad sinult, isegi punane Dse, kel- lele ja oma naise ja lapjed ohwerdasid.“

„Ma kardan teda,“ kiljatas Dse, „ja ta tahab mind sundida. Aga mina ei taha, ja sellepärast ütlen sulle, kui ja ta põgenemist minuga ei tatiista, siis lähen viimast teed, mis mulle üle jääb, et lahki ja ooa sellest, kel- lega ma ühendust ei taha, sest saadik kui tean, et ta käi ühe inimese on ära tapnud.“

Antje tuius tagasi.

Kui juba Dse, tema surmawaenlane, seda teadis, siis olid Henning Rinkens, tema ja ta lapjed ühes temaga taownud. peaaegu oli ta seda ju kartnud, kui hiljuti wana kaptan te- da nii puskawalt ähwardas, aga teadwus siin selle punase tüdrukku huultelt pörutas ta otse maha. Nüüd seisis kõwasti ta südames mõrk, mille hoopki ta ju enne tunnud. Aga tüdruk, kes Henningi süü juures nii süüdlane, ei toh- tinud seda näha.

Antje tõstis oma walge pea üles. Kõrge hiilgus paistis sealt. Dsele kindlasti silma waadates ütles ta tõsiselt:

„Sa awaldad minu laste isa vastu hirm- ja taebtuse, mida ejiti weel pead lõendama. Aga seda ütlen sulle, kui see ka kümme korda nii oleks, sinu käest ei wõta ma tema wabadu- se armuarmet vastu. Mine ja teata, mis tead, ja osta oma sellega Henning Rinkens'i käest wabaks. Mina sind ei tatiista, sest mi- nul pole sellega tegemist.“

Dse oli kui meeletu. Mis pagana naine oli see, kellest ta uskunud, et ta teda põlwili maas palub Henning Rinkens'i mitte ära an- da?

„Ja sa ei tänagi mind selle eest, et ma sind petta ja ära anda ei taha, nagu seda Henning Rinkens tegi? Kas ja siis tema põ- genemist ei tatiista?“ küsis Dse

Ta silmis oli luuraw hirm.

Tõrjudes tõstis Antje oma käe.

„See on Henningi ja minu asi ja ma ei

ole kohustatud sinule selle üle aru andma. Usun, et oleme ju küllalt kaua rääkinud?“

Dse käed krampijid kokku. Kas siis sellele naisele kuidagi ligi ei pääsnud? Oli see tões- ti võimalik, et üks naine wõis rahulitaks jääda, kui tuleb, et ta mees temast tahtis lahkuda?

„Ära ole omaš uhtuses jõe, Antje,“ ütles ta tungiwalt, „waid tarwita sõjariista, mis sulle andsin. Kas kuuled?“

„Sinu kasuks“, naeris Antje kibedasti. „Ei. Dse, ole kindel, mina tunnen oma teed; otsti sinagi oma ja tee, mis su süda wõi hirm sind tegema ajab.“

Ta pööras liivaluuteid mööda alla mine- ma, kuid Dse kahmas taht oma jääkülmade kätega kinni ja hoibis teda tagasi.

„Oled ja siis hull, ja jõe naine?“ kirj- tas ta. „Kas tead, kui sina ise mind wabaks ei tee Henning Rinkens'ilt, kes mind ähwardab, et siis ka ühe teise inimese elu häwitatud on, kes sulle kallis on ja ka peab hukkuma. Kas tead seda?“

„Kellest ja räägid?“ küsis Antje ja pööras jälle Dse poole. Aga näis, nagu warijeks ta hääli ja tuleks ta silma tume wari.

„Maie ühijest sõbrast, Geert Ranzauust. Kas mäletad weel, kuidas ta mu lapsega enesest eemale liikkas, kui sina tulid, ja teie kahekesi läbi õpetajamaja aia käijäes jalutasite, kuna mina kaugel ja alati üksi pidin olemas? Do, kuidas ma sind selle tunni pärast vihkan. Kuidas olen ma ihanud sulle kõit kätte maks- ta, mis mulle tegid, sina, kes ja nii puhas, suur, tugew ja alati eeskujulik olid, kuna mina, kes ma weel kuidagi paha polnud tei- nud, häbiplikki kandsin, sest et mu isa, nagu öeldi, aus ei olla. Ja nüüd tean ma, et mees, keda ma armastan, sama häbiplikki kannab, et tema isa minu isa seltsiline oli ja et mind temast midagi ei lahuta, waid et me ühewäart- lised oleme — mina ja Geert, olgugi, et ta mind weelgi eemale tõrjub!“

„Häbi peaks sul olema, Dse“, ütles Antje. „Serra Ranzau on teiega kihlatud. Mis ja temast tahad?“

Dse hakkas põlglikult naerma.

„Kihlatud? Mis on mul sellega asja? Sina olid abielus, ja ma wõtjin sul ometi mehe ära!“

„Pea suu, häbemata tüdruk, wõi ma unustan iseenda!“

Dse hakkas weel kord naerma.

„Löö aga“, ütles ta. „Nüüd on elu kaalul. Lõpi küll, parun on enda krahwin- naga kihlanud, aga mitte sellepärast, et ta teda armastab, waid kartes, lihtjalt mind kartes, kes ma teda omale tahan. Minu isa käes on

abinõu, millega teda saab sundida, ja Geert saab minu omaks, kui Henning wahetele ei tule. Muretse selle eest, et Henning oma kawatsusest, mind kaasa wõtta, loobub, wõi, Sumala eest, ma näitan temale ja teistele, kus ta õige koht on. Ja siis peab ka terve saar teada saama, et Nankau isa kapten Lameniga ühel astmel seisab. Siis on parun Nankau surunud mees ja saab waewalt krahwinna meheks, sest krahwinna ei mõtlegi siis enam talle minna. Pealegi ei ole nende sõbu nii kui nii suurem asi, sest krahwinna tütar — seda ei näi ja teadwatki — on meresse tormanud. Üks noor herra on ta sealst weel wälja toonud, aga wäägitahtse, krahwinna istuwat nüüd päewad otja tütre woodi ees ja ei saawat parunit enam nähagi. Kas näed nüüd, et wastupanek ei aita? Kui ja Henning Ninkensi taktistad mind tahtmast, ise oma õigusi maksma pannes, siis päästad ja mitte ainult oma mehe, aga ka Geert Nankau, kes julle alati on kallisk olnud. Silmapilgul, mil Henning mu paruile ära annab ja ütleb, et ma ta armuke olin, nii et Geert minuist lõpulist lahku, on mõlemate saatuse kindel. Minu isa ja mina läheme kohtusse ja teatame, mis teame. Siis näed, mis ju lollist uhkusest saab. Nii, nüüd pole mul julle enam midagi ütelda."

Ja nagu tormituulest pühitud, lendas Dje minema, alla liiwaorgudesse ja jälle üles walgetele liiwamägedele.

Antje seisis liikumatuks, metjit ehmatas hinges. Siin ja seal nägi ta Dje punast kuube heledasti lipendawat, siis oli ta kadunud.

Nüüd tuli hukatus, mida ta juba ammu kartnud ja ette aimanud. Et parunit mõita, nagu Dje lollina uskus, jättis jee tüdruk Henningi saatuse hoolde. Mitte ainult tema wastu oli ta mehe, kelle ta temalt lord wõtnud, ära annud, ei, ta läks ka ja laotas laiali hirmsa kahtluse, mis Henningi, ta laste isa, elu lõpetas. Ta tundis Djet ja ta kaastundeta siidant, ja selle teise — siin jäi Antje siida seisma — selle teise, kelle peale ta oma waiksetel tundidel nagu mingisuguse piiba ja juure peale mõtles, selle teise tahtis Die külmawereliselt hukatusse kiskuda, kui ta tema nõuannet kuulda ei wõtnud.

Ei, jee ei tohtinud sündida, ei pidanud sündima. Tema pidi Geerti hoiatama, nagu ta Henningitki pidi hoiatama.

Uga kust ta tema leidis?

Ta ei teadnud ju, kus Henning wiibis. Tal polnud kedagi, kes teda oleks wõinud aidata wõi talle nõu anda, peale selle ükshiu, keda jee hirmus tüdruk ise ahwardas.

Antje langes meeleheitlikult põlvili.

"Mita mind, Issand", palus ta käsi üles tõstes, "aita mind õiget teed káia. Dje ei tunne halastust, ja ta tegutsseb, kui Henning teda ärritab, et temast igawesti lahti saada. Siin on olemas ainult üks tee, mis Henningi mõib olla waikseks teeb, kui ta Dje kaotab. Mina, mina pean jee ohwer olema, kui oma lapsi tahan päästa häbiist, mis neid ahwardab. Mita mind, Issand!"

Tüki aega põlvitas ta weel.

Meri kohises ja lausus ta jalgade ees, ja päewa kustuw walgus walas punast purpurwalgust ta pähe. Nagu pühapaiste seisus kiirtepärg ta pea ümber, kui ta pikkamisi tõusis ja siis uhkesti üle liiwaluudete lammutas. Walu oli küll ta näole oma werned tõmmanud, aga ta sirget kehja ei olnud ta ometi weel suutnud paenutada.

Ta tundis nüüd oma teed, ja wiibimata, weel samal ööl, tahtis ta seda káia.

Nüüd oli päikse wiimne helk kustunud ja waikus kattis orge, millest tuul walgeid, pakse liiwapilwi läbi ajas.

17.

Tumedasti ukses meri. Tulemas oli torm. Geert Nankau istus Freddenshooge juures saalis ja kuulatas laulu, mida tormituul wäljas algas.

Kuidas wiim wastu afnaid pladises, peaeagu niisama, kui seal kamina juures polstril üks waine pikutas, kelle walgetele juustele punane tuleleek kõrgawat kuida puistas.

Nii tihti, kui Geert saali astus, oli tal, nagu näeks ta kullajõge polstrilt alla pöwrandale woogawat ja nagu hingaks siin jee, kes temast igawesti kaugel oli ja keda ta mõtetes ometi kuningamaga wõrdles ja läbi saali nägi jalutawat, nagu oleks jee tema oma.

Kuidas torm wingus ja merelaineid wastu liiwakaldaid piitsutas! Warsti oli ju kehtöö käes, ja ikka weel ei mõelnud ta puhkuse peale.

Wiimasel päewad olid temale liig palju läbielamusi toonud.

Läbemata kihlus Sveega rusus ta siidant kui luupainaja. Ikka wõõramaks jäi Svea temale, ja mõte, et Godemar, kelle wastu ta siidamist ja sooja poolehoidmusest tundis, tema pärast oli tahtnud oma noort elu lõpetada, pani ta wärisema.

Nagu lumastus oli jee talle, kui Svea kirjutas, Godemari seisuford ei lubawat keda tema juurest lahkuda, mispärast ta paluwat, et Geertki ennast kutsujeni eemal hoiaks.

Uga kust ei tulnud.

(Järgneb.)

Catalina.

Prantsuse kirjanik Villiers de l'Isle-Adam.

See oli furd ilusal juuipäeval, kui otsuseks tegin lahkuda oma Marne'i ääres asuvalt kenast ja ühfindasest juwilast, tema warjatud ja talwel soojast ning suwel wilust aiast, et loobuda lähikeseks ajaks oma Saksa metafüüsikiste raamatute studeerimise mõnust, oma puhata-sümpaatliku heliga mustpuust klaverist, oma suurte poolpleekinud lilledega kaetud õõkueest, mugavatest tuhvlitest, kodusest lauakambist, lähidalt kogu omapoolt walitud unistawa olenemise wõluwusest; sest igatsejin mõneks nädalaks mõõrjita.

Seks oli järgmine põhjus: Wiimasel ajal olin töötanud oma uurimuste kallal kogu oma noorusliku energiaga. Tundsin, et tarwilik on mõni aeg puhata ja waimu kofutada ning otflistajin seepärast ette wõtta lahutawat reisu. Seejuures kawatsejin kosuda ilma juhustlikkuste mõjul, mille rahustaw iseloom minu pidi päästma sellest närwitsewast seisukorrast, millesse olin sattunud. Beale selle tahtsin unustada neid tõsiseid küsimusi, mille kallal weidi intensiivilt olin töötanud.

Ma ei soowinud täikil ajal enam mõelda, tahtsin waimlikult puhata, unistada awasilmil, nagu iga teine inimene. Kindel oli, et säärane puhkusereis oleks mu kallile terwijele kasulik, sest oli tõsiasi, et istudes oma wanade filosoofide ees olin kaotanud oma wärskuse ning kolletama lõhnud. Lühidalt, arwasin, et leian põhjaliku meelelahutuse teel tee tagasi waimlike tajakaalu juurde, et siis koju jõudes wärskte jõuga uuesti tööle hakata.

Kuna kindlalt nõuks olin wõtnud, hoiduda mõtlejate seltskonnast — uuristin ma hoolikalt maakaarti ning leidisin lõpuks maa, mille fantastlik, kunstipärane ja hommikumaine pind pole annud ilmale weel ainustki metafüüsikut. Meist sõnuft jatkub, et igahelge selgeks teha, et mõilen sellega Jbeeria poolsaart.

Õhtul, mil otustajin reisiida — istusin ma aias lehtmajakehes ning jälginin oma figareti opaalarwamiisid pilwefesi, juures wäiksest tassist aujat mokkat; seejuures wõlustin oma filmade ette eesolewa reisu röömu. Ning hüüdsin tahtmata:

Üles lõbusale matkale läbi Hispaania! Tahhan näha ja kuulda, harrastada ilusa Saratseeni kunsti meistriteoseid, tahan sukeldada wanade meistrite hõõguwaisse wärwesse, imetleda mustafilmiiste Andaluusia naiste ilu, kes end warjawad wehikute taha! Oh, kuid tunnen

röömu uhkete wanade linnade waateist, mille üle wõlwab sinine taewas ja mida täidawad kõige huwitawamad mälestused! Kui tihti olen lugenud õõseti lambi walgujel reisiijate ja turistide kirjeldusi sellest huwitawast maast. Näen peatjelt linnu, nagu: Cadix, Toledo, Cordova, Granada. Tahhan wiibida Salamankas, Sevillas, Murcias, Madridis ja Pampelonas. On otustatud, ma reisin. —

Kuna aga mulle meeldiwad kõige pealt kõige lihtsamad juhtumused, kõige wäiksemad sündmused ja wahekorrad, mis sobiwad minu wäikse loomuga, siis ostsin kohe reisu-käsiiraamatu, millesse täpipealselt üles on tähendatud, mida wõin näha — ja mille abil wõimalik on kaitsata oma närwitsewat temperamentit iga ootamatu illatuse eest.

Teisel hommikul korraldasin oma asjad, warustasin enese tagasihoidliku, kuid täiesti jatkawa pungaga, pakisin kohwri ja kui ma oma ehmunult juurerutanud talitaja kätte olin usaldanud oma kodu — ruttajin ma teele ning ju wahema kui tunni aja jooksul olin pealimas.

Peatamata wiipasjin kohale kutsjari ja kaskisin end sõidutada lõuna-jaama. Reisisin üle Bordeaux ja olin Arcachonis järgmisel hommikul. Pärast seda, kui olin kofutamalt supelnud ja pärastpoole karastawalt einet sõõnud, sihtisin sanrmud reidi poole. Sealt leidisin auriku, mis kohe pidi Santanderi sõitma, — fiirelt otustades lunastajin pileti. Siinwoti ankur. Juba hilisel õhtupoolikul kandis kerge, maalt puhuw tuulehiil mulle wastu õitsewate apelsiinipuude lõhna, ja kohe pärast seda nägime Hispaania randa, millest imeilus linnake Santander roheliste puie ja mägede wahelt meid terwitas.

Õhtu lastis mere tumewioletti wärwidesse, kuna läänes loojenew päike näis kullasse uppuwata. Meie laew liugles läbi sadamat täitwate laewade rägaõstiku. Warsti lendas puusild üle laewaparda, ja teiste reisiijate eeskujul astusin ma kohe maale. Nii seisin ma õhtupäikse walgujel kai'l keset mulle täitja wõõrast ümbrust.

Loõstiti laewu. Üksteise otja püstitati ja laoti suured kastid täis eksootilisi produkte, puurid Austraalia lindudega, suured kornid wõõramaa taimedega. Wanilje, ananasi, kookuspähklite lõhn täitis õhku. Laewadelt tõseti hiiglapakid, mille etiketid kandisid asumaade nimetuji; kõik pakiti weowanritele, mis ruttu sinna kandisid.

Kuna olin weibi väsinud, jalutasin ma aeglaselt edasi. Oma käsitöõhori olin weidiks ajaks pardale jätnud ning tahtsin ainult õõlorterit otstada. Ükki filmafin meriohvitsjeride seas, kes sadama jalutama olid tulnud — ühe wana sõbrana näo, nägin oma Bretagne'is möõda saadetud lapsepõlwe sõpra. Waatafin talle terawalt otsa ja sain aru, et polnud eefinud. Usustfin ta juure.

„On mul au herra Gerard de Villebreux'ga rääkida?“ pärifin.

Olin maewalt oma küfimufe lõpetanud, kui ta kogu fuidamlikkufega, mis on omane kaasifamaalastele, kui nad ütsteifit möõras riigis koftawad — mu mölemast käest finni haaras ja neid fuidamlikult raputas.

„Sina“, hiiüdis ta rõõmsalt, „fina oled fin! aga kuis tulid fina Hispaaniafse?“

„Oh, see on wäga lihtne, olen puhufusretfuf, armas Gerard.“

Kahe sõnaga seletafin talle oma reifju otsuarbe.

Siis jatkafime teed, nagu funagi kats sõpra, kes pika aja järgi jälle kolku on sattunud. Rääalt finni ja lõbusalt juttu ajades.

„Mina“, nii rääkis Gerard, „olen juba kolm päewa kohal. Olen mitu pikka reifju ümber ilma maha teinud ja pööbran praegu tagasi Guhana'ft. Tõõn Madridi loomaiale kaaja juure kogu kolibrifid, kelle tiiwad tunduwad, nagu olekfid nad kalliskiwidega üle puifstatud. Brasiiliaft toon palju haruldafi orhidee-fibulaid. Orhidee on tulewifu-lill, ja eurooplased peawad imeftama ta wärwiküllafufst kui ta joõbruftawat lõhna. Peale selle aga, mu sõber, on mul kaafas weel eritine warandus... Annan sulle wõimalufe tema imetlemifeks, ta helgib kollakaspunafes uhtufes ja... maksab wähemafst fuustuhat franki...“

Ta peatas ja fofiftas mulle kelmikalt kõrwat:

„Mõifta... mõifta... mis see on...“

Sel filmapilgul libifes kergelt õrn ja fale topaawärwi wäike naifefäfi minu ja tema wahel ning langes tafa nagu paradiifilinnu tiib leitnandi kuldsjele paletile.

Pöörfime ringi.

„Catalina!“ ütles rõõmsalt herra de Villebreux, „noh, jeda pean üttema, tänane õhtu toob õnne.“

See oli wärwiline, wäga noor tütarlaps, peaaegu laps. Ta kandis punaft fiidirätti ümber pea, mille alt wälja hiilifid tume-mustad lainetawad läharad, mis lõbusalt lehwifid ümber ta lõbusa, ilusa näo. Ta oli meile kiirelt järgi jookfnuud ja fweepärafst weidi hingetu; ta purpurpunane, ilus fuu oli poolawali ja näitäs

kats rida helkiwaid walgeid hambaid; ta hingas kiiresti.

„Die!“ hiiüdis ta.

Ta mustad filmad fätendasifid, pöfjed olid ambrawärwi ning sõõrmed wärifefid, kuna ta rõõmuga hingas Antillidelt toodud ja õhfu täitwaid lõhnu. Musfjeliinshawl, mis ta käed täifja wabaks jättis — kattis kergelt ta noort rinda. Üle Hispaania basquine'i pruuni fiidi, mis oli kaunis maitfelage ja üleni kaetud kuldtressifdega — rippus wärwiline, kerge ja lame lillakorm, mis oli täis roofe ja apelfiniõifsi. Ta pahema käe käemõõru küljes klobifes paar mahagonipuufst kastanjetti. Ta wäifsed kreooli-jalafesi warjafid paar kenasti tikitud kingafest. Ja ta liifus neis selle aeglase graatfjaga, mis on omane Habanna naifstele.

Näis, nagu lehwifk sellelt imeilufalt armastufwäärufelt lapselt mingi kergline lõhn. Wiimfjed päifjekirred mänglefid tamburiini waffilufstufstel, mis ta külje peal rippus.

Wäifkelt pani ta meile roofunupu nõõbi-afufu ja fündis meid seega ta juufte lõhna fifje hingama.

„Wäheme koos sõõma, õõit kolm, efs?“ laufus leitnant.

„See meelega, ainult... mul pole weel õõlorterit“, wastafin, „õõudfin alles praegu kohale.“

„Seda parem. Meie kõrts afufub seal all kaljurahnu juures, seal awaneb waade merele. See kõõrge ja üffifit maja, umbes katsfada jammu meifst eemal. Efs ole parem, fealt wõime kogu aeg oma laewu kähelena panna. Sõõme seal õõtut weel mõne teife meriohvifseriiga koos — nimelt alurifses faalis, ning kahtlemata ehiwad meie lauda weel teifedki Santanderi naifelikuf floora õied. Peremehele jõudis pärale uus jerez. Seda tilka wõib juua kui kui wett, jeda suurepäralifst weini Jerezifst. Kuid ometi tuleb ettemaalkif olla kui teda ei tunta“, lifas ta juure ja pani käe ümber tema mufakfneiu piha; neiu oli sellega nõõs ja fiffimifses meid edafst üffifitafjalikult.

Müüd saatis meife päiffe wiimse terwitufe, ning peagi tihenes hämarus. Weel helkifid kargel horifsondil lained, nagu hõõõguwad sõõed. Sõõafst tulew tuulehil oli terawalt-soõiane. Catalina jookfifis meie ees ka püüdis oma tamburiiniga tabada liblikaid, kes lendafid apelfiniipufst mere poole.

Kahwatu-roofas õõtutaewas ärfas Weenus.

„Kahju, et meil täna kõõjel pole kumwafafet“, sõõus mulle herra de Villebreux. „olefifine wõõrunud jalufusfäigu ette wõõta läbi linna — kuid — teeme lõpufks misiki paremat...“

„On see imeilus laps sinu armuke?“ pärisin temalt taja.

„Ei, ta on ainult lillefaupleja sadamas. Niisugune on ilma kõigi nõudmisteta, elab apellatsioonidest, sigarettidest ja leimast, kuid oma armastust kingib ta ainult neile, kes talle meeldivad. Hispaania sadamates on väga palju farnaseid roopikallujaid. Kas pole tõsi, siin on elu weidi teine, kui Pariisis? Meie maakeral kombes on iga witefaja khomeetri järgi sootu teised. — Minu armuke asub lõuna-laiuse neljakümneneljandal kraadil. — Kuid jäta me selle. Kui Catalina sulle meeldib, siis armukeeri end temaga. Ta on sinuga tuttaw ja seega on algas käes. Mii siis, ära häbene. — Siin on meie wõdrastemaja.“

Peremees, kelle juukseid kattis Hispaania wärk, wõttis meid lahkest wastu.

Kuid filmapilgul, mil astusime üle kõltsi läwe — peatas äkki leitnanti; teda waldas nähtawasti hirm, sest ta kahwatas ja wärises üle keha. Nüma ülemineku-warjundita — oli leitnanti nägu omandanud kõhise, peaaegu pühakliku ilme.

Ta hoaräs mu käe pihku ja ütles siis mulle, mulle kindlalt filma waadetes:

„Anna andeks, armas sõber. Nõõmus ja ilmatutes, et sind jälle näen, unustasin täitsa, et tänna on mälestuspäew, kus ma ei tohi ega taha meelt lahutada. Ühe sõnoga: tänna on päew, kus ma kolme aasta eest kaotasin oma kallid emma surma läbi ja ma tahan tänagi ainult tema mälestusele elada. Selle armja ja püha naisterahwa ükshilud relikwiad on minu kojutis, ja sinna tahan ma minna ning seal wiibida homme hommikuni. Mii siis, ulata mulle käsi ja elu hästi homseni. Trööstige end minu orookeku päwast, nii hästi, kui iganes wõimalik.“ ütles ta, mille mõlemale kelmikalt otsa waadates. „Homme wara tulen sind äratama.“ — „Tuba selle herra jaoks,“ hüüdis ta peremehele.

„Wõõra kahju, mu herra,“ lausus wiimane, „kuid mul pole enam waba tuba.“

„Mii siis.“ ütles herra de Willebreux häämeelselt, „kas tead, siis on kõtae parem, kui lõhed tänna kõsel minu tuppa. Niilaw seal juba hästi maagad, sest woodi on ülihe.“

Sõber näis wäga kurb ja raske meelne. Ta ulatas mulle weel kord käe, soowis neiuale head ööd ning sammus kiirelt reidi poole.

Weidi kokkumult wabejuhtumuse tõttu — waatasin talle tükk aega järgi. „Kuid olau, igal ühel meist on oma surnud, keda leinamu“, sõnustin endamisi nina kõhsti söögisaali. Catalina oli ju enne mind sinu madalasse tuppa astunud. Ta oli istet wõtnud kujukil akna ees, kust

waade awanes merele — ilmariku laua ääres, mida kattis walge serwiett. Peremees tõi kaks lühtrit põlewate küünaldega ja asetās nad lauale.

Musõna, wäike meelepaha peale waatamata, mis mu sõbra wiimased sõnad minu peale olid awaldanud — wõtsin ometi suure heameelega istet imearmja Catalina kõrwale, seal, kuhu mind olid manitunud wäikeste nõia-kese ilusad filmad. Wõimalus ja aeg olid ülihead, sõime awatud akna juures — ning waatlesime igawest merd, mille lained nähiti meelitawat seda imeilusat rannikut ning mille üle wõlvus tähtistaewas. Catalina ajās lõbusat juttu, millest ma väga hästi jaagu sain, kuigi ta oma Hawanna-Hispaania keelele igajugu wõdraid sõnu sekka loobis.

Paar ohwitseri, reffijat ja paar teist tsikut istusid samati wäikeste laudade ümber ja sõid selle maa kenade tildarde seltsis oma õhtu-sööki.

Ükki, see oli wiienda klassi jerezi juures — tundsin, et leitnanti hoiatusel põhi ei punduud. Tundsin, kuidas mu mõttelõimed segi lähiti ja wiinaaur mulle pähe tõusis. Ma Catalina filmad hilisõhtid weelgi elawama tulega. Üks kahest sigarettist, mis ta põlema oli süüdamud ja wihib mulle ulatas — täiendas wiina mõiu. Mõlemad olime juba wäikest purjus. Catalina pani sõrme mu klassi äärele ja keelas mulle naerdes ära edasise joomise.

„Olig hilja!“ ütlesin talle.

Siis lasin paar kuldõlki ta pihku libiseda ning ütlesin seejuures: „Sa oled tõesti imeilus laps, kuid mu pea on uimane ja ma tahan maagada.“

„Minu kah“, wastas ta lihtsalt.

Putkustin peremehe ja lastiksin end üles juhutada leitnanti tuppa! Lahkumine söögisaaliski. Peremees wõttis kätte ühe lühtriest ning pani selle waudse aluse äärele hunnikutese wääwlitikke. Siis läks ta ees ja trepist üles, meile teed walgustades. Catalina tuli mulle järgi, trepi kähpuust kinni hoides ja maewaga maha jurudes oma nõõmuse, kuid weidi jultunud naeru.

Teisel korral juhtis meid peremees läbi pika käigu, mille lõpul oli üks, mille ees ta ta seisma jäi.

Siis wõttis ta minu wõtme, awas ja kuna teda keegi alt hüüdis, ulatas ta mulle ruttu lihtri ning lausus:

„Head ööd, herra!“

Range weini maitsemisest tuhmunud filmadega ja wetikul ning waewasel küünlawalgel — waatasin weidi ümber ja nägin, et tuba oli täielikult harilikude wõdrastemaja-tubade

harnane. Ta oli sügav, kuid mitte väga lai. Tägaheinad, nimelt kahe akna vahel seisid massiivne kapp, mis nähtavasti kord ammu- gi mingi teadmata põhjusel siia oli toodud. Küünlatuma langes ta suurtele peegelustele, millest vastu paistis minu pilt, kuid peagi jeltis sellele siisestatuva mulatineiu oma. Ka- minal polnud tavalist kella, sest teda varjas late. Woodi kõrval, mis seisid üsna ukse ees — oli õlgtool.

Kuna ma mõtme eest mõtisin ja ukse seest- pool lufin teerajin, vaarus laps, kelle sammud harjumatuft ja rumalast joogist samuti peh- meks olid läinud nagu minugi omad — ning wajus woodile, täiesti riides, nagu ta oli. Oma Baski tamburiini ja lillekorwi oli ta sõb- gijaali unustanud. Mstetajin lühtri toolile ja istusin naerma tütarlapse kõrwale wooyer- wale. Üks käewars pea all — nii näis ta ma- gawat. Kummardusin ta üle, et suudelda, ja lasin siis pea weidi padjal puhata. Siis mõt- tis aga mõttumus mõimust. Sulestin silmad. Siis heiksin samuti täiesti riides ta kõrwale ja ui- nusin peagi sügawasse headtegemasse ja kosu- tawasse unne.

Umber keskööl äratas mind äkilne mürts, uskusin kuulwat pimeduses — sest küimal oli wahepeal täitsa maha põlenud — nõrka heli, umber nagu wana puu pragumemist, kuid see mind palju ei huvitanud; kuid awasin silmad päwani ja wahtisin ümbritsewasse pilkasusse.

Viimase päewa mälestused: päralejõudmi- ne, rand, leitnant Gerard, Catalina, minu sõbra mälestuspäewad, jerez-mein — kõik mõõduis mu filmade ees. Teatud igatsewa tun- dega mälestasin oma wäikist willat Marie'i kaldal, oma uurimistuba, raamatuid, wäikseid rõõme, millest olin lahkunud.

Paar minutit mõõduis.

Siis kostsid kellalöögid kuagilt wana kiriku tornilt.

Minu kõrval hingaas magaw Catalina ra- hulikult ja korrapäraselt.

Siis juhtus miski allatavat.

Süda õhimese kellalöögi puhul tundsin, wa- qu asuks kella pendel minu toas, küües kord üht, kord teist seina vastu.

Asiata püüdsid mu filmad tungida läbi pilkasuse, et teada saada, kust tulewad need kummalised löögid, mis jatkusid pahemale, kord paremale poole.

Ma ei saa aru — miks, kuid olin äärmiselt rahutu.

Seejuures oli, nagu tungeks merelt hoo- waw tuul läbi aknapragude ja tekitab isear- likku hüüfemat hõla.

Mõõlemad, nägematu pendli löögid ka inetu

siisew toon — peletasid minu unne. Kuid too- rüd ei lõppenud, nagu ei tahaks bögi lõpule jõuda.

Siis aga hakkas kogu maja elama. Kord ülewalpool meid, kuid ka kõrwaltubades kuul- sin sosinat, siis jooksu siia-sinna, nagu jookse- wad inimesed, kes juure kirusega riidesse pa- newad. Siis kostsid saapajammud käigus; oli, nagu põgenehid kogu maja elanikud paanilises hirmus.

Siirutasin käe wälja, et mulatineiut ära- tada. Kuid plika oli juba paar minutit ülewal. Ta haaras närviliku hooga minu käewarrest kinni, mis minu peale muljet awaldas, nagu seisaks tema mingi wägewa hirmu kammitšas.

Ja siis jooksis üle minugi liigete jääkül- m, konte halvaw higi.

Meiu tahtis nähtawasti rääkida, kuid ei suutnud sõnagi lausuda; kuid kuulsin, kuidas ta hambad suus lõgisesid. Ta käsi, kogu ta keha wabijes kramplikus wärelemises. Mii siis, tema pidi teadma, mis see kõik tähendas!

Tõusin ruttu piisti ja enne veel kui kaugel keskööl kuulutaw tornikell oma wiimase löögi oli teinud — hüüdsin ma, nii waljusti, kui iganes juublin: „He halloo! Mis on lahti?“

Selle hüüsimise peale wastati mulle igalt- poolt, üle kogu wõõrawastawaja, mille kõiki elan- ikke nähtawasti oli wallanud paaniline hirm. „Teie teate wist ise kõige paremini, mis lahti on“, hüüski mulle. „Noh kura di parest, inimene peab ju piisti hull olema, kui ta kura- di enesega koos tuppa mõtab“. Nähtawasti peeti mind leitudandiks.

Kuulsin selgesti, kuidas kõik kabuhirmus jooksema pistsid.

Nüüd olin täitsa weendumud, et wõitin juures hädahus.

Surmahirmust wallatud, liikkasin mulati- nei u eemale ja kobasin tikkude järgi, mis pidid lamama lühtri aluse äärel. Kuid kas ei lõpe need peagi?

Sorisin taskutes ja leidsin veel ühe wana ajalehe, mille olin ostnud Bordeaux's. Pigis- tasin ta tõrwikuks kokku ning süütasin kõik ti- tud korraga põlema.

Wältas hiisk aega, enne kui mu tõrwik süü- tus, kuid lõpuks põles ta ometi; tõstsin ta kõr- gele vea kohale ja waatasin ümberingi.

Löögid ja hüügid waitisid. Ei midagi!

Ma ei näinud miski muud, kui oma enese kaju kapi peegelustel ja Catalina't, kes oli woodi warju pugunud. Ta seisid seljaga vastu müüri ja surus oma hõimuga laialisi- rutatud sõrmed vastu seina. Ming hirmunud näol ja suuril silmil wahtis ta sellele kohu-

wale koletisele, keda mina veel polnud näinud.

Õhki pöörasin pead, ja see, mis siis nägin — ahwardas mind lammataba, nii suur oli kohutus. Mis see oli, mida selgesti nägin peegliis? Ma ei usaldanud oma silmi! Kas see oli hirmus unenägu? Jälle waatasin sinna ja jällegi tundsin enese nõrketwat. Seejuures ei suutnud mu silm wabaneda sellest elustast, kes meie ees seisis.

See siis oli see w a r a n d u s, millest oli rääkinud mu sõber, see pietetlik Gerard, see poeg, kes nüüd parajasti oma kajutis palwetab! — Tundsin, kuidas uppusin filmi higisise ja kuidas tumestasin filmi ahastuse piiravad.

Reerutatuna ümber kapi nelja jala ja mitmeti üksteisest läbiulatavate lõite abil kinniseotuna — lamas hiiglamadu, nimega pythou, nagu teba veel harwa leitakse Guyana katkutohistes joodes.

Walu oli ta nähtawsti unest äratanud; ning wihaste pingutuste abil oli ta lõpuks nii kaugemale jõudnud, et oma keha umbes 3 ja pool meetri pikuselt wabadusse oli päästnud. Hiiglaeluka kohutaw keha oli seega siis pendel, mis end edasi-tagasi õõfutas, et tihedalt seotud kõdituist wabaneda. Selle aja kehast, mis juba waba oli, oli ta minu tõrwikutule peale otsekohe minu poole sirutanud. Hiigla suus, millest mulle wastu helkisid neli roobastiffu seiswat tugewat mürgihammast — liikus pilt poolekslõigatud keel edasi-tagasi, kuna hõõguwad, tigidad filmad mind puurimast waatlesid.

See oli eluka wihane silm, mis olin tuuleks pidanud, ja mis minu oli äratanud sügawast unest. Näüid' kostis see üsna lähedalt, ainult paar jalga minu näost eemal.

Selle kohutawa pildi juures wõttis minu üle wõimust furmahirm. Näis, nagu mööduks filmade eest kogu mu senine elu. Meeled tahtsid üles ütelda, kuid mulatineiu lõikaw ja ahastaw karjatus äratas mu uuele elule ja teguwõimule.

Ilma, et oma tõrwikut maha oletsin wisanud, kargasin ma — wärisewat tütarlast kaasa kiskudes — woodist maha. Catalina kukkus minu wastu, ilma et ta pillugi oleks pööranud lohutawast lomast, kes nüüd kahetordse jõuga oma lõidukute lõhtumisele asus.

Wärisewal käel awasin ukse ja paistajin ta kohe meie järgi jälle kinni. Catalinat käes hoides — ruttasin läbi pika käigu ja jooksin trepist alla. Meie taga oli põrgumüra; hiiglamürinaga oli kapp ümber kukkunud ja puruks läinud; nüüd lookles hiiglamadu rasketes spiraaljoontes läbi toa, wihast mööblid lõhkusdes ja toasisepeadet purustades.

Nagu wälk olime trepist alla jõudnud. All polnud hingegi. Ewõgisaal oli tühi, rannale wiim üks pärani awatud.

Ilma pikemalt mõtlemata — tormasime wälja.

Randa jõudnud, lahkus minust mulatineiu ja ilma mind pikemalt tähele panemata jooksis ta — nii ruttu kui iganes wõimalik — sinna.

Kuna teadsin, et wäljaspool hädaohtu wiibisin — ruttasin reidile, mitte juured laternad mulle kaugelt teed juhataksid. Kogu aeg tundsin, nagu lohiseks minu järgi hiiglamadu ja läheneks mulle iga filmapilguga.

Mõne minutiga tõin oma kohwri „Welo“ pealt ära ja ruttasin siis — kuid iganes wõim — jälle; — just õigel ajal juidsin pärale, et „Wigilante'ga“, mis Brantsusmaale mõtles sõita — kojureisu alustada.

Kolm päewa hiljem olin jällegi oma wäikeses ja armjas majas Marne'i kaldal. Istudes mugawas tugitoolis, jalad tuhwlites, seljas õõkuub — nii asusin uuesti oma Saksa metafüüsikliste raamatute uurimisele. Leidisin, et minu waim küllalt oli kosunud ja loobusün kõigist puhkusreisude harwatjustest, — kus wanasti tahtsin end kosutada „fenomenaalse ilma juhusliffuste“ abil.

Kui õiekuul.

Willi Andi.

Meil' naeratelles õnneelu algus,
Kui ööpik hõiskas õues õunapuul
Ja wainule meid hüüdis ehawalgus
Kord õiekuul.

Ei õrnad õied nüüd me teedel tärka;
Ju wingus üle wälja kõle tuul.
Ei õnnele me õued enam ärka,
Kui õiekuul.

Ei elusta nüüd eha wainupinda. —
Oh kõlaks pea Sinu waikiw huul
Ja laulaks jälle leegid meie rinda,
Kui õiekuul!

Rannatuslill.

Hispaania kirjanik Gustaw Adolf Becquer.

Kord jutuidhtul kufagil Toledo aias jutustas mulle keegi armas ja nägus tütarlaps selle kummalise loo.

Ta juudles jelle die lehefest ja tolmu, mis on annud alljärgnevale legendile ta nime, ja lille vormi saladusi mulle seletades — kiskus ta üksteise järgi kõik lehefested küljest. —

Kui mõiksin edasi anda loo õnnetust Saaraft sama õrna võluvuse ja sama mäheda lihtsusega, kui seda ostas selle armsa neiu juu, siis waprustats ta teid januti, kui mindki tookord.

Kuigi see pole mõimalik, järgnegu jutt ometi ja niipalju, kui ta mulle meele on jäänud.

I.

Wana keisrulinna ühes tumedamas ja keeurilisemas tänawas elas paljude aastate eest juut, kelle nimi oli Daniel Lewi. Ta majate oli wana mozarabi kiriku kõrge torni ja junge, wappidega kaunistatud aadelilossi wähele lülitud ning sama wildak, wilets ja wäeti, kui ta peremeeski.

Nagu kõik ta suguwõjast, oli keegi juut wihakandew ja kättemaksuhimuline; kuid enam kui ükski teine oli ta walelik ja jalakawal.

Snimeste jutu järele oli ta wäga rikas. Seegipärast ajus ta kogu päewa oma elukoja sünges eesruumis, parandades wafkette, wanneru wöösid ja murtud ehteid, millega ta Zokodoveri hulguiste, Postigo turunaiste ja wäestelossijulaste abil suurt äri tegi.

Kuigi ta kristlasi südamepõhjust wihkas ja ka seda, mis nendega iganes ühenduses oli — siiski ei läinud ta kunagi mööda mõnest uibest riitlilt wõi ka primaatkiriku kanoonikust, ilma, et ta ütskord, wahel isegi kummekord müüsi peast poleks wõtnud, mis ta kollast lagipead kattis. Ja tuli kord keegi wana ostja kauplusse, siis wõeti see kõige alandlikumalt wastu — soowis ostja seda wõi mitte; sellele seltsis naeratus täis roomawat wiisakust.

Danieli naeratus oli kogu Toledo wanafõna, ja ta tagasihoidlikkus häbematu kui wiguri puhul, mis talle naabrid walmistafid — ei tumnud mingisuguseid piire.

Asjata loopisid poisikefed kive ta wiletsa maja peale, et teda wihale ärritada; asjata püüdisid teda wihastada noored paasfid ja isegi sõjasulased lähedast lossist — teda sõimuse nadega teotades; asjata löid risti ette wagad palwenafsed lähemast kogudusest, niipea kui nad ta maja ukse kohale jõudsid — just nagu

näeksid nad Lutjiferi ennaft oma ihufilmadega! Daniel naeratas alati oma imelikku naeratuft, mida ükski julg ei osta kirjeldada.

Ta õhufesed, kottkupigistatud huuled, mille üle walitfes juur nina — kõwer kui kullimokk — wenisid pikats. Ja kuigi ehk ta wäikestes, rohelistes ja ümaritludes jilmades elule ärkas wihafade, siis warjafid seda madalad ja tihedad kulnud. Ta tagus rahulitult oma wäike wafaraga wastu alarit, mille peal ta kõik mitetõlbuliku jälle asjats ostas teha.

Üle juudi majautje ajus wäike Araabia wõlwanen, mida ümbrifesid punafed, glaseeritud kahwelkivid — mingi jäänus wana Toledo Mauri ehituswiisist. Umber afna nikerduste ja mööda wäikest marmorjammast, mis afna poolets jagas — lootlesid majafifimast tulles mahlast ja jõust hiilgawad teedtapud üles, nagu nad alati kaskafid purunewate majade küljes.

Sammeldanud ja pragulifes tänawafseinas oli see afen ainsaks awaujets; ja selles majafosaf, mis ainult waewalifelt walgufega oli warustatud — elas Saara, Danieli südamlitult armastatud tütar.

Kui naabrid juudi poest mööda läkfid ja kogemata wõre taga Saarat jilmasid — ja siis Danieli peale waatafid, kuidas ta oma alafi kõrwal kütitas, kufid nad kõik walju häälega juudineiu ilu ja hüüdisid: „Waevalt ufutaw on, et niisugusest kõwerast tüwest wõis wõrsuda fäärane ugte ots!“

Seft Saara oli tõesti iluduse ime. Tal olid suured, mustade ripsmete wõlwiit piiratud jilmad, mille põhjust helkis ta läitivate jilmatewade walguskübe, nagu täht pimedas öö taewas.

Ta palawad, punafed huuled oli nähtawasti keegi nägemata näff wälja löiganud puurpupunafest riidest. Ta näowärw oli kahwatult-läbipaistew walge, nagu hauaehife alabaster. Kuigi alles kuuteistkümne-aastane, ilmutas ta nagu ometi waimlihe warakufuse magufat wäskemeelt; ja õhted täitsid juba ta rinda ning libifesid üle huulte, kuulutades naije ärkamist.

Neiu ilust waimustufes, ihalfafid kõik linna rikkamad juudid teda naiseks. Kuid neiu jäi ütskõikfeks kõigi oma austajate wastu, ja isegi oma isa tungiwad palwed mattis ta sügawafje waitimifse; ka polnud tal muud põhjust

oma iseäraliku oleku seletuseks — kui tuju, ta tahta waba olla.

Lõpuks tuli üks austajatest, kellele Saara äravõtlemine igatafs oli läinud — Danieli juure ja lausus:

„Kas tead ka, Daniel, et meie wanade wahel minu tütrest juttu on?“

Suut waatas korrafs alajilt ülles ja katkestas wiimaks oma wäsimatu töö; siis küsis ta segajalt, ilma wähematki ärewust awaldamata:

„Ja mis temast kõneldatse?“

„Deldatse“, jatkas külaline, „öeldatse... jah, mis mina siis tean... paljugi wägitatse! Muuseas, su tütar armastada kedagi kristlast...“ siin peatas Saara põlatud austaja, et näha, mis mõju see Danieli peale awaldab.

Daniel waatas weel kord ülles, waatas talle pikemalt ja kindlalt otja ning hüüdis siis, pilku maha lüües ja tööd jattates:

„Ja kes ütles, et see tõsi on?“

„— Kes neid enam kui ükskord uulitjal on näinud juttu westmas — ajal, kus ja meie salajastest sanhedriinist oja wõtjid...“ kinnitas noor juut, imestades, et ta kahlustus warem ja kinnitus nüüd — Danieli peale mingi mõju ei awalda.

Wiimane wahtis kogu aeg üffijilmi alajile, ilma end oma töös efitada lastmata. Nüüd pani ta haamei käest ja hakkas wafknõela wiiliga filedaks tegema. Megamisi ja mõtlilikult, nagu kordaks ta suu mõtteid ainult mehaaniliselt — hakkas ta rääkima...

„Sähähää!“ ütles ta oma kummalise ja kuralliku naeru saatel, „nii siis minu Saara, meie suguwõsa uhkus, mu wanaduse tugi — peab kristlase-koera oma olema!... Ja teie usute, et see nii wõib sündida?! Sähää!“ jatkas ta — ifka endanissi pomisedes ja alaliselt hirwitades, kuna wiil ifka kõledamalt kriiskas ja ala sügawamalt metallisje hammustas, „hähää! Waene Daniel! ütlewad meie omad, ta on ju ta wanadusnõrk! Mis tahab see surew, klõbisew raul nii ilusa ja noore tütreaga, kui ta teda ei oska kaitsta meie waenlaste ahnete pilkude eest?... Sähähää! Kas arwad wahest, et Daniel magab? Arwad ja seda... oletades, et mu tütrele on austaja — mis ju wõimalik... ja see oleks kristlane ning kawatseks teda rööwida... ja ta rööwibki ta, mis ju kõik wõimalik on... ja kawatseb temaga ühes ära põgeneda, mis samati pole raske... ja nad sõidawad kaugele — näiteks, homme, mis ka weel wõimaluste piirides — — usud ja siis, et Daniel lasseb omalt oma waranduse wõtta? Usud ja, et Daniel ei oska kätte maksta?“

„Aga kas Teie teate...?“ hüüdis noormees wahela.

„Tean“, lausus Daniel, kuna ta piüsti kargas ja poisile õlale patfutab, „tean enam kui sina! Ja ei tea miski, ei teaks ka midagi, kui poleks tundi olnud, kus kõik pidin ütlemata... Ela hästi! ütles meie wendadele, nad tulgu kofku niipea kui wõimalik! Täna õhtul, ühe wõi kahe tunni jooksul — olen nende juures. Ela hästi!“

Nende sõnadega lükkas Daniel oma külalise õrnalt ukse taha. Ilma ruttamata kogus ta oma tööriistad kofku ja hakkas oma poe uksele riitve ja kahetordseid luffe ette panema.

Raskete hingede kriiskamine, mis tekkis ukste kinnipanemisega — mattis enda alla teise kõla, mida äramineja muudu oleks kuulnud... Sest samal filmapilgul löödi kinni afna wõreluugid, nii et näis, nagu oleks juudineiu praegu alles tuppa tagasi lõtanud.

II.

See oli Suure Reede õhtul. Toledo elanikud olid oja wõtnud leinamisest oma uhkes katedraalis ja olid nüüd woobis wõi aga nad rääkisid ükskstelele weel igasugu õudseid lugusid: nagu oleks paar juuti rööwimud kirikust Kristuse ühes Igawese Tulega, see olla aga paar werejälge maha jätnud, mille tõttu kiritegijad pea awalikult tehtud... wõi aga lugu Pühast Karjapoisist, kelle kallal meie usu leppimatud waenlased Kristuse kannatusi olla korwanud... ja muud sarnaseid.

Sinias walitses juba sügaw wahu.

Minult ajuti kajas siit-sealt õõwahtide hüüe, kes nõil aegadel weel oma ringe imber kumingalossi tegid, wõi tuule hulumine, kes tormide tuulelippe pööras ja läbi keeruliste tänavate tormas.

Tajo-jõe äärse kalju fermal, mille jalale on nõjatunud linn, mitte kaugele westiteft, mis sinna nagu kinni on kaswanud — oli lootsik kinni seotud, mis nüüd laintel edasi-tagasi tantfis. Omanit näis kedagi rahutult ootawat. Lõpuks filmas ta kedagi mööda äkilist jalgrada jõe ääre tulewat.

„Tema ta on!“ pomises paadimees läbi hamnaste. „Näib justament nii olewat, nagu oleks terve see kurallik juudiseltfond teele läinud!... Ei tea, kus kurat nad jaadanaga kofku mõtlewad jaada? Tulewad kõik minu paadi juure ja ometi on sild siinsamas lähedal... Noh, küllap neil juba miski halba ees on, et nad nii hoolikalt Püha Serwandurja weesulaste eest oskawad hoida... kuid, lõpuks, peadsi on, et nad mulle hästi makstawad! Lõppude-lõpuks piühtigu igauks omaenese uksefine, see pole minu asi!“

Nende sõnadega ronis tubli mees paati

ning asetas aerud tollidesse. Ja kui Saara — sest see polnud keegi muu, ja teda oli paadimees nähtavasti oodanud — paati oli karunud, wabastas mees kõie, liiskas kaldast ning hakkas teise kalda sihis edasi aerutama.

Waewalt olid nad weskiteest weidi eemale jõudnud, kui Saara paadimehelt järgmist küsis: „Palju neid oli, keda täna üle wedasite?“

„Ei jõudnud lugeda!“ wastas küsitav. „Derwe kari!.. Näib, nagu tuleks nad täna wiimast korda kofku“.

„Ja kas tead ka, mis seal ette wõetakse ja miks nad kõik öösi ajal linnast lahkusid?“

„Pole aimugi... kuid nüpalju on kindel, et nad kedagi ootawad, kes täna öösel peab tulema... Ma ei tea, milleks nad teda ootawad, kuid aiman, et see miski halba on..“

Pärast seda lühikest juttu jäi Saara tüüks ajaks wait, nagu tahaks ta oma mõtteid koguda. — Polnud kahtlust, nii mõtles ta endamisi, mu isa teab meie armastusest ja kawatseb hirmust kättemaksu. Pean tingimata teada saama, kuhu nad on läinud, mis nad teewad ja kawatsewad. Silmapilknegi wiitwitus wõib kõik häwitada. —

Kui Saara filmapilguks püüsti tõusis ja käega üle otsaefse pühkis, nagu tahaks ta oma kohutawast mõtetest jagu saada — oligi paat rannal.

„Kallis mees“, hüüdis juudineiu, kuna ta paadimehele weidi raha kätte wiskas ja käega kitsale jalgrajale osutas, „on see see teee, mida mööda nad läksid?“

„Jah, just see. Ja ülewal Neegripea juures pöörasid nad pahemat kätt. Kuhu nad hiljem läksid, teab ainult kawat ja nemad ise,“ wastas paadimees.

Saara lahus näidatud sihis. Mõni minut lastus ja kerkis ta kogu terawate kaljurahnu de wahel; kui ta üles „Neegripea“ juure oli jõudnud, nähti ta tumedat kogu weel wastu tumesiniist taewalaotust. Siis aga oli kõik kadunud öömarjubesse.

III.

See ääres, mille kõrwal praegu asub Büha Meiski nimeline klooster, ja umbes kaks wibu-kaugust kaljust eemal, mida Toledos üldiselt kutsutakse „Neegripeaks“ — seisid tol ajal enne araablaste tulekut ehitatud Bütsantfi kiriku lagunenud wareded.

Paar siin-seal seiswat kivistammast tuletasid meele atriumi. Poolkaetud oksapuitst ja umbrohust asus siin-seal mõni üfif sambakapiteel, seal laiem müürikivi, millele olid joonistatud osalt kohutawad, osalt naljakad lohed ning wõimatud inimlikud tehad. Kirikust

olid alles jäänud müürid, kui ka üfifid efeu-ga ümbritsetud wõlwid.

Saarat juhtis üllloomulik aimus. Kui ta nii kaugele oli jõudnud, kui talle paadimees oli ütelnud — mõtles ta paar sekundit ning läks siis kindlalt ja otustawalt kiriku poole.

Ta loomusund polnud teda petnud:

Daniel oli seal!

Kuid mitte enam naerataw, mitte enam nõrk ja alandlik rauk, wgid tulb piluwate wäikeste ja terawate silmadega — näis ta wiesti elustatud olewat kättemaksu-hirmust.

Ümbritsetud meestest, kes nagu temagi igatsefid kätte maksta oma isu waenlasele — oli ta nagu paljundatud ifif, kes wälja jagab käs-kusid, teigi tööle manitseb, ühe sõnaga: kõik ette walmistab kohutawa kuriteo kordasaatmiseks, mille üle ta pääwast-päewa järgi on mõelnud, töötades waifelt ja rahulikult oma wäikese alasi kallal Toledo wiletsamas majas.

Bimeduse kotte all pääsis Saara takistamata kiriku atriumi. Kui ta aga pilgu atriumi sifimasse heitis, pidi ta wägivalda tarwita-ma, et mitte õuduse pärast karjatada.

Tule punakal walgul, mis paiskas riugis istujate kogud kohutawate warjupiltidena kirikumüüridele — arwas ta näha wõimat, kuidas paar meest parajasti wasket risti püsti upitasid; teised punusid oksakrooni, kolmandad tagusid kivil suuri naelu hästi terawaks.

Kohutaw mõte turgatas talle pähe.

Talle tuli meele, kuidas ta suguwendadest siin-seal oli räägitud, nad panna toime kohutawaid weretöid; talle tuli meele tüme ja salapäwane kuritegu ristilöödnud poisikestest, mida ta oli pidanud häbemataks waleks, pöbellikuks ülesleiduseks, mis selleks määratud, et juutidele kahju teha.

Nüüd aga ei tohtinud ta enam kahelda: seal ta filmade ees seisid ju kõik need kohutawad piinariistad, ja meksid tumukad ootasid ainult weel ohwrit!

Seda nähes ja käidetud ausast pahameelest ning pühast wihast, hingestatud wanikumatusst usust õigesse jumalasse, keda temale oli ilmutanud ta armsam — ei suutnud ta end enam taljutada. Ta astus põrsastest wälja, kus ta end siamaani oli warjanud, ja näitas end kiriku läwel.

Kui juudid teda filmasid, siis kilkasid nad kõik üllatatult. Daniel pööris ahwardawalt oma tütre poole ning päris kähisewal hääl: „Mis otfid sa siit, õnetu naine?“

„Lulen, et teile näkku paisata kogu teie häbematu teo alatust“, sõnas Saara kindla ja iseteadwa häälega. „Lulen, et Teile õelda, et teie asjata ootate oma tapaohwrit, kelle kallal

tahate oma werejalu kustutada; sest kristlane, keda teie õffite — ei tulegi: olen teda hoiatunud teie alatuste eest“.

„Saara! kirjendad juut meeskis vihas. „Saara, see pole õige! Sa ei võinud meid ära anda — meie salajasi kumbeid avaldada! Kuid ja seda aga oled teinud, siis pole sa enam minu tütar...“

„Ei, ma pole seda enam; olen leidnud teise isa, isa, kes on armastus kõigile omaatele, isa, kelle häbematuks ristiks olete naelutanud; kes suri ristisurma, et meid lunastada, ja kes meile on avanud igaveseks ajaks taevavärava. Ei, ma pole enam teie tütar, sest olen kristlane ja häbenen oma päritolu“.

Kui Daniel neid sõnu kuulis, mis olid avaldatud jõuga, nagu see on omane märtrite suule — kargas ta ilusa juundineu kallale.

„Tulen, et teile nätku parjata kogu teie häbemata teo alatust“, sõnas Saara kindla ja iseteadma häälega. „Tulen, et Teile öelda, et teie asjata votate oma tapaohvrit, kelle kallal tahate oma werejalu kustutada; sest kristlane, keda teie õffite — ei tulegi: olen teda hoiatunud teie alatuste eest“.

„Saara!“ kirjendad juut meeskis vihas. „Saara, see pole õige! Sa ei võinud meid ära anda — meie salajasi kumbeid avaldada! Kuid ja seda aga oled teinud, siis pole sa enam minu tütar. . .“

„Ei, ma pole seda enam; olen leidnud teise isa, isa, kes on armastus kõigile omaatele, isa, kelle teie häbemata ristiks olete naelutanud; kes suri ristisurma, et meid lunastada, ja kes meile on avanud igaveseks ajaks taevavärava. Ei, ma pole enam teie tütar, sest olen kristlane ja häbenen oma päritolu“.

Kui Daniel neid sõnu kuulis, mis olid avaldatud jõuga, nagu see on omane märtrite suule — kargas ta ilusa juundineu kallale.

Da paistas ta maha ja vedas ta siis viirjalani, mis näis avavat oma lihatud känd, et muut vastu võtta.

„Eiu, võtke ta!“ kirjendad ta neile, kes teda ümbritsesid. „Mõistke kohut selle alatu üle, kes on müüinud oma au, oma usu ja oma wennad“.

IV

Kui teisel hommikul katedraali kellad gloriat helistasid ja kogu õhu helisid täis paistafid ning kui Toledo aasad kodanikud oma aega sellega viitsid, et nad vibudega väitfide juudafide lastfid (nagu see veel tänapäev on kumbeks mõnes Hispaania linnas), avas Daniel nagu harilikult oma poeufse ja hakkas oma igavesse naeratussega mõõdaminejaid terwittama, kusjuures ta kogu aeg oma väitfe wafaraga alasti kallal noifses. Kuid Saara maurifitilis mõlvafna luugid ei läinud enam lahki, ja kunagi enam ei nähtud seal ilusat juundineut puhawat. . .

Näägitaufe, et paar aastat hiljem olla keegi karjane toomud peapiiskopile femi tundmatu lille, milles olnud kujutatud kõik õmmisega piinariistad.

Ja see imelik lill kaswanud wanade lagunenud müüride wahel, ülewal Neegripea juures

Kui alati kaewamistöökohal, kus lill leitud, siis leiti — nagu edasti jutustataufe — kellegi naise kumfere ja selle kõrwal kõik need pühad asjad, mis lillselgi olid kujutatud.

Kuigi seda keegi kunagi teada ei saanud, kelle surmufeha see oli, hoiti ta siiski kaua aastaid alal Püha Peetruse nimelises klooftris.

Prægu on see lill kaunis sagedane, teda hüütatufe kannatuslilleks.

Lõikuse ajal.

Schweitsi luuletaja Alfred Huggenberger.

Lõikusepäew on lõpule jõudmas,
õhtused warjud ju õhus sõudmas.

Lõikajad pühiwad otsa eest higi,
õhtu kui teenitud rahu on ligi.

Päew see lahkub kui õnnelik andja,
rahule jääda võib wikatikandja.

Wikatid õlal weel tärisewad,
küpsed wiljapead wärisewad:

Täna weel seisawad püsti nad,
homme ju nemadki langewad. . .

Rahe mehe naine.

Hiina kirjanit Shin-lu-ti-tuan.

Tshin-Fol oli just jõe kaldal suur tükk põlbu ja ütt, peale selle veel naine Tshin-Li, kes tema eest usatavalt hoolt kandis. Järelikult mõis Tshin-Fo täiesti rahulik ja õnnelik olla. Aga jumalad olid ta siidame rõõmu peale kadunud. Kolm aastat järestikku lastsid nad jõewood üle kallaste tõusta ja tema wilja ära hävitada, nii et Tshin-Fo kerjusmaeks jäi. Reegi ei laenanud temale enam tarmilist wiljaseemet, ja kuna ta ka maksusid enam ei jõudnud maksta, siis tulid keisrimehed ja kihutajid ta ühes naisega ühist wälja. Pädas otjustas Tshin-Fo wõõrsile rännata. Tshin-Li aga tahtis jeni ühe rikka mehe juurde teenijaks minna, kuni mees korjatud rahaga tagasi tuli ja nad jälle enestele jõudsid seotada üti ning põllu.

Nuttus lahkusid abikaasad.

Tshin-Fo leidis wõõrsil peagi head teenistust, ja kuna ta kokkuhoidlikult elas ja raha wõimalust mööda kõrwale pani, oli tal warsti wäike summa koos. Ja nüüd kawatsetes ta raha naisele saata, et see oma elu wõiks kergemaks teha. Ta küsis ühelt suguwennalt, kellelega ta koos töötas, kuidas raha kõige kergem oleks saata. Suguwend oli petis ja ütles, küll tema saadab, wõttis raha ja jättis omale. Tshin-Fole aga ütles ta, et raha juba ammu teel olla.

Möödufid kuud. Jälle oli Tshin-Fo wäikese summa kogunud, mis ta jällegi wõtsile suguwennale edasi saamiseks andis. See jättis raha, nagu ennegi, omale, aga näitas mehele mõni aeg hiljem kirja, mis ta Tshin-Lilt ütles saanud olevat. Ta luges nägematu kirja kirjaoskamatule Tshin-Fole ette ja kirjast seisis, et Tshin-Li teda usinasti raha edasi koguda palus. Tema tahtwat kõik raha hoolega alles hoida.

Nii möödufid aastad. Fo oli kõik oma raha kawala suguwenna kätte annud ja lootis seda lord koju jõudes jälle eest leida.

Siis ilmus wõõrale maale kakk ja inimesed jurid selle kätte parwedena. Ka Tshin-Fo waleföber pidi surema. Fo ravisets teda wiimse tunnini. Siis ärkas petise siidame-tunnistatus. Ta pihkis Fole kõik ja juhatas talle ka raha kätte, kuhu ta oma ja Fo raha oli maha matnud. Kui ta suri, lastis Tshin-Fo mehe surukeha sisse balsameerida, õmbles ta nahkadesse, ostis hobuse, pani surukeha selle selga ja liikus karawaaniga, mis koju läks.

Nii täitis ta surija soowi, kodumulda maetud saada.

Wäiksel elades ei olnud Tshin-Li kõige selle aja jookkul omast mehest midagi kuulnud. Üskudes, et ta surunud on, andis ta mehe soowidele, kelle teenijaks ta olnud, järele ja sai tema naiseks. Kuid Tshin-Fob ei suutnud ta ometi unustada, eriti sellepärast, et ta teine mees teda enam ta tubliduse, kui armastuse pärast oli omale tahtnud.

Mitu kuud kestwa reisi järele jõudis Tshin-Fo kodumaale. Ta läks kõige pealt sinna, kuhu ta surunud selfimees oli ihanud maetud saad. Mittepa kui see waga ulesanne täidetud, läks ta mehe juurde, kelle juurde ta naine aastate eest teenima läinud. Ta küsis naise järele. See wiskas ta uksest wälja. Ühes üleaedsetelt kuulis Fo, et Tshin-Li mehe naiseks 'aanud.

Kurwalt läks ta kohtuniku juurde ja kandis talle asja ette. Kohtunik kuulas tähepanelikult ja kutsus ta järgmiks hommituks uuesti oma juurde.

Kui Tshin-Fo määratud ajal kohtuniku juurde ilmus, leidis ta sealt ka Liang-Suni ja Tshin-Li eest. Wiimane hakkas teda nähes nutma. Aga Liang-Sun sai tema peale kurjaks, nii et ta enam ei julenud silmigi ühes tõsta.

Nüüd küsis kohtunik Tshin-Folt, kas ta oma naist tagasi nõuab. See jaatas. Siis küsiti Liang-Sunilt, kas ta Tshin-Lid tahab wälja anda. See ütles ei. Kohtunik mõtles pisut järele ja laskis siis, et nad kahe päewa pärast tagasi tulgu. Seni tahtis ta asja üle järele mõelda. Aga Tshin-Li lastis ta wangi panna, sest et ta praegu kummagi oma ei olnud. Sinna pidi ta jääma, kuni asi otsustatud, ja hästi sülla saam.

Rahe päewa pärast tulid mehed jälle kohtuniku ette. See wõttis nad kurwalt wastu ja teatas neile wabandades, et Tshin-Li wah ajal enda üles poonud. Siis ütles ta Liang-Sunile:

„Tshin-Li oli wiimati sinu naine. Säh tema wangikoja wõti. Mata ta auga maha.“
Aga Liang-Sun ei wõtnud wõtit.

„Olen järele mõelnud,“ ütles ta. „Tshin-Fol, kui esimel mehele, on tema peale suu-rem õigus. Matku ta tema siis ka maha!“

Kohtunik kutsus kirjutaja ja lastis selle kotsa protokollit teha. Siis pööras ta Tshin-Fo poole:

"Nüüd on Tshin-Li sinu oma. Kas tahad teda, kui ta mees, maha matta?"

Tshin-Fo mõttis ruttu võtme. Vastata ta ei suutnud. Walu tegi ta tummaks.

Nüüd kästis kohtunik wangikoja ukse awada. Tshin-Fo tegi seda. Kejet kongi aga seisits Tshin-Li, elufalt ja termelt. Rõõmu

pärast nuttes kaelustas ta furnuksarmatud naist.

Yiang-Sunile aga ütles kohtunik:

"Sina ei teinud proovi läbi. Surnut ja ei tahtnud, sellepärast ei saa ja ta elusat!"

Tshin-Fo ja Tshin-Li aga elafid muretumas õnnes meel palju aastaid.

Kui mina kuningas oleksin!

Inglise kirjaniku Justin Guntly Mc. Carthy romaan.

(Lõpp.)

Kuningas naeratas libemagufasti.

"Jäta juuremeelne ja helde", ütles ta.

"Surmani, majesteet", vastas Willon pilkawalt kummardades.

Ludwig kwitteeris jeda pillkawa küsimusega:

"Ja mis kawatjus on sul nüüd?"

Willon kummardas uuesti ja vastas:

"Äidan oma wiimse kohuse, majesteet."

Siis pööras ta jälle rahwahulga poole:

"Õõdurid, kes te minu all teenisite, sõbrad, kes minu kõrwal mõitlejite, ja teie, Pariisi kodanikud, keda ka jõudumööda olen aidanud, kuulge minu imestamiswäärilist luigelaulu. Te tunnete mind pisut kui frahw Montcorbierd, Prantsusmaa sõjawägede ülemjuhatajat. Mina ise tunnen ennast aga palju paremini kui Francois Willoni, kui ilujate kunstide magistrit ja balladide luuletajat, ajuti ka kui joodikut ja kallejat. Nüüd on Prantsusmaa sõjawägede ülemjuhataja kohus sin seletada, et Francois Willoni elu on lõpul, sest et ta poomise surma on mõistetud. Selle okuse peawad siinjas kohes timukad täide saatma!"

Nagu surmatella lõõgid olid need sõnad waitjäänud rahwahulga kõrwu tunginud ja tinawaste waitus lastus platsile. Eügawasti hinge tõmmates olid wiis esimeses reas seiswat tüdrukut üksteise kätest finni wõtnud. Kas oli see hiilgaw rüütel tõesti nende wana sõber Francois Willon? Mis hulguft, kes seda jaladust tundsid, olid esiti Willoni sõnade peale naernud, kuid lõpuks oli neilgi naer huultelte tardunud.

Kirikus olid Te deumi wiimised toonid kõlanud, ja nüüd roomasid miserere südanõhestawad helid üle platsi. Kuningas oli hommikul organistile üsklikult juhtnõõrid arnud ja effekti hästi wälja arwanud. Tume muusika äratas rahwahulgas ällatust ja wastuwaidlust.

Guy Tabarie keerutas oma werist mõõta ümber pea ja tungis ettepoole.

"Mis see nali tähendab?" küstis ta.

Willon vastas talle:

"Nali, mille üle ma enim homme nutaksin, kui täna naeraksin. Messire Noel, Teile annan ma oma wõõga ära; ma loodan, et ta aidanud on mõnda plekki oma kandja kuue seest werega ära pesta."

Nende sõnadega tõmbas ta oma juure lahingumööga ja andis Noeli kätte, kes talle, esimest korda elus ja loja kumbe wastu, awasul otja waltis. Wõitluses proowitud sõjariista jära toibutas teda jälle, ja ta wõttis selle wastu surmalepühitsetud mehe käest tõsise lugupidamisega, milles enam peitus, kui kohuse wormilik täitmise.

Noel le Jolyks oli kõigest hoolimata sõjamees, ja ta pilgud wiibisid imestades wapralt mehel.

Willon pööras Tristani poole:

"Mister Tristan, tehke, mis Te kohus on, selle enese poolt surmanõistetud kurjategija kallal!"

Rõõmsa wilumusega ruttas Tristan Willoni juurde, aga rahwahulgast kajas wihane mõmin, mida ka Francois poolt juhitud sõdurid kõwendasid, nii et isegi Tristan seda kartma hakkas.

Siis aga muutus mõmin hifaks, ja tuhanded kõrid ksendasid kuningale, andtu sõjawägede ülemjuhatajale armu, ja ta sõpradele, wabastagu nad Willon tarbeforral wägiwallasaga.

"Kuningas, on's see kellegi õigus?" ksendas Rene de Montigny, ja rahwahulk wõttis ta hüüde ksendawa kiiduga wastu.

Terawal pilgul, ilma wähematki meelepaha wõti wiha ilmutamata, filmitjes kuningas sündmust, mis talle esines. Kergesti wõre najale toetades, ütles ta:

"Sead Pariisi kodanikud, te kuulsite, kuidas sõjawägede ülemjuhataja ühe kurjategija peale kohut mõistis. Kas on meister Francois Willonil midagi selle wastu ütelda, wõti ennast

haitsta, nii et kohtu otsus mõiks täidejaatmata jääda?"

Põlglikult viskas Willon käega.

"Mul pole midagi ütelda, majesteet. Francois Willon peab surema. See on talle paha, aga tema on lord ju niisugune pigilind — sellepärast jääne asja juurde."

Nende sõnadega astus ta Shoti wibupüüsi-meeste ridade juurde, ja kats nendest mõhjid ta finni.

See nähtus ärritas rahvahulga uuesti wihale ja awalikule wastuwaidlemisele. Wihajed nõuded, et Willonile armu antaks, kajajid. Sõjariistadeta kodanikud tormasid ühijelt sõjariistakaupluse ja mõhjid sealt, mis keegi wõtta sai. Siis keerutasid nad neid õhus — märgiks, et nende sõnad ainult tegude ettekuulutusel on.

Sälle kajas Guy Tabarie lõwihääl ümberringi:

"Kuningad peawad rahwa häält kuulma! Kas peab mees, kes meid mõidule wiis, kurjategija surma surema?"

Ja uuesti pääses torm lahti.

Nii kodanikud, kui sõdurid näisid walmis olevat oma kangelast wägivaldaga wabastama ja waenlaste käest ära kiskuma.

Shoti wibupüüsimehed seadsid endid laste walmilt estraadi ette ja kõik kajaherrad tõmbasid mõõgad tupest.

Ainult kuningas jäi rahulikult ja näis rõõmustawat, et ta oma tuulekülwist müüd tormi lõikas. Üksna rahulikult küsis ta:

"Kas meister Francois Willon oma elu eest palub?"

Willon raputas pead.

"Ei, majesteet. Meister Willon wedas kihla ja meister Willon tasub oma mängu wõla."

Uga ärritatud rahwahulk nõudis uuesti Willoni wabastamist, palus temale uuesti tormilikult armu.

Sirmust kahwatu, sõjastas Olivier kuningale:

"Majesteet, rahwas on hirmus heletu ses. Kas Te ei mõiks aega wõita, rahwast töotustega kagasi hoida?"

Põrutamata rahuga wastas Ludwig:

"Kas need narrid seda poisli siis nii wäga armastawad? Tean abinõu, mis nende lõuad sulub!"

Ta tõusis efimeist lorda oma istmelt; ta wälte, pödur, must kogu tahtis katkuda märatsewat hulka taltjutada.

Olivier katjus kätt tõstes rahwast rahule kaskida ja kiskendas:

"Wai! Wai! Kuningas tahab rääkida!

Kuningas räägib oma headele Pariisi kodanikele!"

Pikkamisi wähenes käre ja muutus sügawaks waiatuseks, sest igakõiks tahtis kuulda, mis kuningal oli ütelda.

"Minu head Pariisi kodanikud! Mina ei ole wägivaldne walitseja. Kuningas on oma rahwa isa ja ei wõi oma laste palwete wastu kuldiks jääda. Teie kõik armastate seda meest? Ugu siis, kuulge minu otsust: Selle mehe elu on kadunud. Kes teist tahab tema asemel astuda? Kui leidub kedagi teie hulgas, kes walmis on seal wõllas meister Francois Willoni aset täitma, see astugu ette ja rääkigu!"

Silmapiilgu walitises sügaw waiatus, aga kui hulgale kuningas sõnade mõte selgetks sai, kajajid wihased hüüdes:

"Mis see tähendab? Wõllas tema aset täitma? Mis trikk ja nali see on?!"

"Ei trikk ega nali, sõbrad, waid ainult lihtne kaup. Siin seisab surmamõistetud mees ja seal seisab tarwitamata wõllas. Kui sellest mehest nii lugu peetakse, siis surgu tema eest keegi teine. Meie suurapostel ütleb: Ei ole suuremat armastust kui see, et üks jätab elu oma sõprade eest. Minu kuningasõna pandiks: niipea kui üks niisugune wabatahtlik seal nõõri otsas kõlgub, on Francois Willon wabal — Noh, laste näha, kes teist tahab oma kaela selle kangelase eest filmufesse pista!"

Ühkest ja kõrgilt protesteeris Willon:

"Minu pärawst ei pea keegi surema!"

Uga ta protest oli piisut wawajane. Hulga wiha puhkes tumedas meelepahas lahti.

"Kuningas narrib meid! See on hirmus ja liigne nõudmine!"

Waike, rõõmus naeratus lehwis üle kuningas näo, kui ta küsis:

"Noh, mu sõbrad, kus on teie pooljumala afeitaja? Kes tahab seal teisel pool ta päwija olla?"

Smeestawa põlgatusega filmitkes Willon kuningat.

"Rebaste kuningas! Kõige kawalam kõigist!" kiitis ta.

Ja uuesti naeratas kuningas.

"Tristan", ütles ta, "mine kirikusse ja too mulle tollipikkune küünlajupp!"

Tristan ruttas kirikusse ja kuningas jätkas:

"Weel ei ole meie kuninglik arm õhtas! Me loodame ja usume, et ajaloois kui hea ja helde kuningas edasi elame, mispärast me ei soowi, et meist üteldaks, meie ei olla ühele kurjategijale wõimalust annud soodsat juhust tarwitada!"

Samal wiitwol tuli Tristan kirikust; tal oli käes lühter, milles waeuall tollipikkune

küünlajupp põles. Ta andis lühtri ühe Shoti wibupüstitimehe kätte ja see hoidis seda liitumata kui kiwikuju, kuna wilts tahtulsi wubi-sebes põles.

Ludwig fofistas ühele oma taga seiswale teenijale midagi kõrwa, mispeale see kummar-das ja krikusse kadus.

Jälle pööras kuningas waitseksjäänud, imestawa rahwahulga poole:

„Nii kaua kui see küünal põleb, elab meis-ter Francois Willon. Peaks kellegile teist sel ajal weel soow tulema tema asemele astuda — seda parem Willonile ja seda pahem ta asetäit-jale. Kuulutaja, anna see minu tahe teada.“

Montjohje, kuningliku heeroldi, märguande peale puhusid kaks alamkuulutajat pasunat ja Montjohje kuulutas:

„Kuninga arm ja õiglus kingib Francots Willonile elu ja wabaduse, kui keegi leidub, kes walmis on tema asemele wõllasje minema!“

Sügaw waitus wajus kuulutaja sõnade järele rahwahulga peale, nii sügaw ja hirmus waitus, et inimeste südamed wärisestid ja lödi-sefid soojas juunikuu õhus.

Kuningas kummar-das ettepoole ja ütles wangile lahkesti:

„Meister Willon, Teie näete müüd, misju-gune wäärtus on inimeste sõprusel ja kiidu-käral.“

Julgesti wastas Willon:

„Majesteet, see ei ole mulle uudis, et in-mesed elu magusat harjumust armastawad.“

Ludwig andis Montjohjele märku:

„Kuuluta weel kord!“ ütles ta.

Jälle puhusid alamkuulutajad pasunat, ja weel kord andis Montjohje kuninga tahtmist rahwale teada.

16.

„Me räägime meestele.“

See kord langes kuulutus kõrwadesse, mis seda esimene kord ei olnud kuulnud, ja nimelt ühe wana eide kõrwadesse, kes enesele suure waenwaga rahwahulga wahelt teed kodu tegi. Braegu oli ta suutnud wabale platsile jõuda, kui kuulutaja sõnu kuulis ja oma tumeda wa-na peajuga ajajookful nende tähenduse omale selgeks tegi. Metstikult ja kofimult waatas ta oma ümber ja nägi Willoni, kes täies münd-riis seisis ja weel ifka wang oli. Oma pike-malt kaalumata, lastis ta kapi kulluda ja kõmpis esiraabi poole, kus ta ülestõstetud kä-tel põlwilt langes.

„Majesteet, majesteet, mina tahan tema eest surra!“

Suni üles kõrini põksus Willoni süda, kui ta eite nägi.

„Emafene, emafene, mine ära!“ hüüdis ta

ja tegi asjatu katse ema juurde tormata. Kuid wahtide ristipandud mõõgad hoidsid teda kinni.

Samal pilgul astus ka Katharine de Bau-celles peatirikust wälja. Ta wiititas filma-pilgu suurt rahwahulka ja wõllast nähes, mille mõttest ta wiibimata aru sai.

„Kes see naine on?“ küsis Ludwig ja waat-as alla eide peale, kes paludes ta ees põlwot-tas.

Olivier fofistas temale:

„Sulguse ema, majesteet!“

Üsna wäike raasufe pehmust tekkis Lud-wigi silma ja üsna wäike raasufe pehmust wa-bises ta suu ümber.

„Maine, meie ei wõi Teid kuulda wõtta“, ütles ta. „Sumaliku seaduse põhjal olete Teie temale elu annud, minu seaduse järele ei pea Teie temale teist korda enam elu andma!“

„Majesteet, ma wannutan Teid“, palus Willoni ema weel kord.

Uga nii odawasti ei suutnud ta kuninga kaastunnet äratada.

„Loimetage ta eemale, aga olge tema wastu õrnad!“ käskis ta.

Noel le Solys tahtis kuninga käsku täita, aga eit tõusis ühki üles ja tõrjus ta tagasi.

„Ei, ei“, hüüdis ta, „mina ei taha oma pojast lahkuda!“

Nende sõnadega tormas ta oma wana, nõrga kehaga kirglikult oma lapse juurde ja kahmas oma lahjade käsiwartege mehe soo-mustatud rinna ümbert kinni.

Ludwig käskis Montjohje kolmat ja wiimast korda kuulutada, ja jälle pöörasid pasunad, ja uuesti kuulutus Montjohje film, rahulik hääl kohutawat tingimist, millega kuningalt wõis arnu saada.

Sellele järqnewalt waitusest tajas äkki läbi hele, magus neiuhääl.

„Mina tahan seda“, seletas Katharine de Baucelles krikutrepilt, kuhu ta seisma jää-nud, ja kõrkide silmad pöörsid kahwatanud neiu poole, kes lõtwade käsiwartege omal kohal pü-jis. Rikkamisi tuli ta trepist alla ja jäi ku-ninga trooniistme ette seisma.

„Mina tahan tema eest surra, majesteet“, kordas ta rahulikult.

Metstik kisa pääsis Willoni huultelt.

„Katharine“, bojas üle platsi.

Kuninga kahwatanud nägu hakkas pune-tama.

„Reili, ma räägin meestele!“ ütles ta.

Kristan surus oma käed kõwasti kofku.

„Püha Deniisuse juures“, pomises ta, „meie naised näikse kõige paremad mehed ole-wat!“

Uhtes fuurufes seisis Katharine ja waatas kuningale kindlasti näkku. Oma Willon, sügavasti põrutatud sellest taewalikust wahelajegamisest, lastis poja lahti, wajus inglissarnase daami ette põlwili ja suudles ta kleidi palistust.

Katharine seletas julgelt:

„Majesteet, mina armastan seda meest ja olen uhke selle peale, et tema eest wõin surra. Teile wõib tema poomine löbu teha, aga minu palwe mittetäitmine ei läi Teie auga kokku. Olete sõna annud, ja kuningasõna tuleb pidada“.

Kuningas tegi rahutu liigutuse:

„Meie räägime meestele!“

Willon hakkas sellest sõnast finni.

„Ja mina räägin ühele neiuale“, hüüdis ta ja silmitfes Katharinet kirgliku armastusega.

Siis jätkas ta:

„Katharine, minu Katharine, surma on kerge kannatada, sest armastus on surematu, ja sina oled mulle enam kinninud kui elu.“

Liigutamata häälega jäi Katharine kindlaks:

„Majesteet, mina nõuan Teie lubaduse täitmist!“

Jälle tõrjus Ludwig ta tagasi:

„Me räägime meestele. Kristan, täida oma kohus!“

Sel filmapilgul murtus ssteen.

Willon oli enda ootamatult lahti rebunud ja tormas Katharine juurde. See õhutas tema poolehoidjate südames uut julgust ja uut kaastunnet. Silmapilk oli ta julgetest sõjariistadega warustatud meestest ümber piiratud, kes Shoti wibupüüsimehed tagasi tõrjusid.

Willon ristus Rene de Montigny käest mööga, keerutas seda oma pea kohal ja hüüdis:

„Ei, Kristuse riski juures, weel ei ole küümlatuli kustunud. Pariisi lodanikud! Kas ei lohi ma oma armsamaga rääkida, enne kui suren?“

Terwe plats moogas kui hullumaja. Metfikud hüübed, karjumised ja ähwardused kajasid segamini. Kütid ei julenud wangi enam puutuda, waid läid oma kohtadele.

Lahtise möögaga seisis Willon Katharine kõrwal, walmis oma taga seiswaid mehi wastaste peale tormata lastma.

Rõigest hoolimata jäi kuningas nii rahulikult, nagu oleks siin ainult mäng käimas. Oma peene, ühetoonilise häälega kästis ta:

„Sa wõid temaga rääkida nii kawa, kui küünal põleb, mitte sekunditki kauem!“

Kohe astusid Willoni kaitstjad tagasi, ja nüüd seisis ta jälle Katharine sellisil platsil.

Katharine sõstas talle:

„Francois, kas ei taha sa oma elu minu käest wastu wõtta?“

Õrnasti wastas Willon:

„Armas laps, kas sa usud, et ma sinust sekunditki oleffin kauemini elanud, kui seal see kroonitud Juudas sind su sõnast olets finni wõtnud?“

„On sul nii kindel nõu?“ küsis neiu.

Naeratades wastas Willon:

„Ükski asi ei murra minu tahtmist!“

Wärisedes heitis neiu pilku üle õla.

„Armsam, küünal wubiseb tuules. Sinu wõõ wahel on oda. Tapa minu ja enda!“

„On see sinu tõsine soow?“ õigas Willon.

„Sumala ema ja Sumala poja juures!“

Sumalik, päästetw mõte wälkus Willont peast läbi. Ta oli armastuse wõitnud ja et wõinud loota, et ka elu wõidak, aga ta wõis wõimalikuks teha, et sõjamehe surma ja mitte kurjategija surma suri.

Kuutu sõstas ta neiuale:

„Siis rikume wana Ludwigi nalja omett weel ära. Armsam, kas oled walmis siin wõlla jalkal minu abikaasaks saama?“

„Südamest heameelega.“

Silmapilk lahkus Willon Katharine juurest ja astus trooni ette.

„Kuningas, kui ma Teie kannatust ka liialt wenitan, aga otstufe täideseatmine tuleb edasi lükata, sest mina tahan selle daamiga abiellu astuda.“

Ludwig naeratas pilkawalt.

„See on hilia, sõber! Lauka weel üks kolkuunifelaul, siis tee lõpp, sest sinu filmus on abielusformuseks liig atwar.“

Willon naeratas wastu.

„Majesteet“, ütles ta, „mina olen ilusate kunstide magister Pariisi ülikoolis ja kui niisugusel on mul õigus in extremis iga kiriku saakramenti nõuda. Elasin siitamaani poissmehena, nüüd aga tahan oma seisust murra. Laske mulle preester tuua, kuningas Ludwig.“

Olivier sõstas kuningale:

„Tal on õigus. Seda wõib ta nõuda!“

Suwigiga kumardas kuningas ettepoole:

„Mis loodad sa sellega wõita?“

Rahulikult wastas Willon:

„Õigust sõjamehena mööga läbi, aga mitte kui kurjatekaja nõõri läbi surra!“

Reidukõnnin jooksis rahwa ridadest läbi.

Uga see suri, kui Katharine ette astus ja ta walge kuju kui lillia kuningas ja Willoni wahel seisis:

„Oh ei, sa wõidak weel enam! Mina olen mõisniku soost daam Katharine de Baucelles, kuningliku maja sugulane, saja mõisa käsija, Gascongne suurseneshall, Postou maakonna

walitseja. Oma maakonnas mõistan mina ise elu ja furma üle kohut. See mees on alamast foost ja kui ma talle mehele lähem, saab ta minu wafalliks. Oma wafallide üle on aga ainult minul õigus kohut mõista!"

Billon langes tema ette põlwili.

Lõbustatud, nagu mees, kes heale näitemängu etendusele kiitust jagab, plaksutab Ludwig käsi.

"Teie olete julge neiu ja Teil on teraw mõistus. Aga kui Te sellele mehele lähete, siis astute oma seisusest wälja, kaotate oma tiitlid, Teie suured maad langewad kroonule ja teie peate üksteisega minema maalt wälja — kui kerjusel!"

Katharine pööras Billoni poole, kes ifta meel tema kõrwal põlwitas:

"See on wilets hind minu armastatud mehe eest!"

Billon waatas talle silma ja küsis:

"Kas armad mind selle wääriliseks, Kätthe? See on suur hind nii wiletsa mehe eest."

Neiu kordas oma endiseid sõnu:

"See on wilets hind armastud mehe eest!"

Tähelepanematult oli üks sõdur waheajal kuni estraadini tunginud ja sõjastas Noel de Solhjele midagi kõrwa; see ütles seda edasi Olivierile.

Olivier kahwatas.

Billon mõttis Katharine käest kinni:

"Ei, Kätthe, ei! Maailm on lai, meie südamed ferged. Sest mulle langes üks täht taewast ja see täitis maailma oma hiilgusega!"

Need sõnad mõjusid kuningas peale kui oraaikli sõnad. Viikumata, wabisevail sõrmil jäi ta seisma ja kordas neid sõnu kogeledes.

Olivier rebis teda mantlist ja sõjastas talle wabisevail huultel:

"Õige armulitem herra, see lugu laguneb kui kulutuli Pariisis laiali ja igast tänawast woolab siia kofku kõiksugu mässumeelseid hulguiseid."

Ludwig lükkas ta kõrwale.

"Sõõru oma kahwatanud põsed jälle punaseks," ütles ta, "sest kõik on hea. Saatus ise on rääkinud."

Siis kummardas ta üle wõre, sirutas käe rahwa poole wälja ja hüüdis:

"Pariisi kodanikud, sellele mehele on ta elu ja sellele daamile ta armsam kingitud. Proowisin ühe mehe jüdan ja leidsin ta olemat puhta kulla; proowisin ühe naise hinge ja leidsin ta inglipuhta olemat. Õige mees ja õige naine, kaelustage teineteist!"

Ja Katharine ning Billon tegid, mis kuningas oli käskinud.

17.

Lõppõna.

Dom Gregory ei anna lähemat seletust, mis pärast seda sündis, kui Billon ja Katharine teineteist olid kuninga käsul kaelustanud, kuna Tristani abilised tarwitamata wõlla jälle pidid maha wõtma. Wõib olla, et teda kui waimulikku abielu ei huwitanud. Teistest allikatest kuuleme ainult, et luuletaja oma abikaasaga Boitousse wäikesse, wäikesse mõisa elama asusid, kaua aastaid rahulikku elu elasid ja wiimaks rahulikult surid. Armas on mõelda, et nad õnnelikuks said, sest Billon oli täismees ja Katharine ilus, hea naine.

Mägestiku karjane.

Shoti rahwalaul.

Kõike jõudu kokku wõttes,
kõike rammu pingutades
ronib ta ja ronib, ronib,
rahuldust ei tunne rinnas,
ronib kaljult kalju peale,
mäe otsast mäe otsa,
kuni wäsinult ta wiimaks
jõuab üles mäelatwa.

Pea tal märg ja ihu higis,
nii on päew tal läinud mööda,
aga rumal tema oleks,
kui weel mõtleks selle peale.
Rõõmsas tujus istub tema,
hingates weel sügawasti
kopsu karastawat õhku,
karjamaja ukse läwel.

Söök ja joob, mis saada mäelt,

kõigega on wäga rahul.

Päike weeretades weereb,

juba saabub õnnis õhtu.

Tõesti, kusagil ei maitse

lõhne toit nii magusasti,

kui siin pärast rasket käiku

karjamaja ukse läwel.

Ameerika naiskelm.

Ameerika kirjaniku Miriam Michelson'i romaan.

2

Sa usud wahest, et see ijit mulle tänuks oli? Ta küskus wõtme mul lihtsalt käest.

„Teadsin, et ta seal oli. Ütlestin Teile seda kohe. Kui Teil piisut enam tangu peas oleks, siis oleksite sealt kõige enne otsinud. Selle hotelli paashid on ka liig lollid!”

„On armulisel proual minu jaoks weel kätte?”

Ta raputas pead ja pistis wõtme musta kasti ette, mille ta ülemisest laekast wälja oli wõtnud. Nat oli juba wälise ukse juures, kui ta oma taga hülkumist kuulis.

„Nat — Nat — tulge tagasi! Minu juweelid — neid ei ole siin. Tean, et nad eile õhtul jälle ära panin — tean seda kindlasti. Wõin wanduda. Näen iseennast selgesti, kuidas nad nahktaskusse panin, ja — oh, suur Jumal, kus wõiks nad ometi olla! Seekord on nad läinud.”

Nat oleks seda talle ütelda wõinud, aga milleks? Tema teadis ju, et see proua nad ometi uuesti kaotaks, kui tal nad käes oleksid. Sellepärast jättis ta nad rahulikult oma piiskitaskusse, kuhu ta nahktaskuse pistnud, kui ta pilk seda waiba nurga all oli silmanud. Ta oleks nad talle ju kohe wõinud kätte anda, aga proua ei olnud talle ju kasku annud nahktaskut otsida, waid wõtit, eks, Tom? Ja paashid on ju kord niisugused lollid.

Seekord jälgis proua Kingdon kõiki ta samme. Ta ei saanud kõige vähemasti asja puutuda, ilma et temas ei oleks äratanud kahtlust. Wiititas Nat, siis proua sajatas. Ruttas ta, siis sai proua wihaseks. Wäga ülekohutune, eks? Seft Nat ei mõtelnudki warguse peale — vähemalt mitte sel pilgul.

„Tulge kaasa,” ütles proua Kingdon wiimaks, „läheme alla ja teatame büroos!”

„Kas ei oleks parem siia jääda, armuline proua, ja edasi otsida?”

Proua silmitses teda terawasti.

„Ei; tehke, mis Teile ütlen.”

Nii siis läksime alla.

All kohtasime herra Moriwayd, kellele ta oli telefoneerinud. Ruttuti toatüdruk, majapidajanna, elektrotehnik, kes hommikul elektrilella parandanud, ja, nagu juba ütlesin, üks wäike paash, nimega Nat, kes jutustas, et ta parajasti oma priitumist tulnud, kui proua Kingdon helistanud, et ta tema wõtme leidnud ja selle talle tagasi annud, ja et ta

toast juba olnud lahkunud, kui proua kätt kesse lahti teinud. Kohkem ta ei teadnud.

„Käägib ta tött?” küsis Moriway proua Kingdonilt.

„Jah, usun, aga kus on briljandid? Need peame ometi kätte saama — ja tead ju — täna — George,” sõjistas proua Kingdon ja siis pööras ta ja läks üles, kõike muud Moriway hoolde jättes.

„On olemas ainult üks abinõu, armas major,” ütles Moriway hotelliomanikule, „kõik läbi otsida ja siis —”

„Mind läbi otsida? See on ju hirmus!” kirjendas majapidajanna.

„Ostige mind, niipalju kui teil lusti on,” pomises Mc Carthy pahaselt. „Wiibisin toas ainult filmapilgu; daam wõib seda ise tunnistada.”

Ratie, toatüdruk, läks näost tulipunaseks ja ta filmad täitufid wihase pisaratega, mis nelja filma all ütelda, ühes teatud noores neius, nimega Nancy, wäga tufased tunded äratasid.

Nat, kes muidugi teadis, et paashidel mingisugust õigust ei ole, ei ütelnud midagi. Aga seda enam ta mõtles. Ta mõtles kõiksugu asju, Tom Dorgan, ja mõtles ette.

Karune wana major wedas neid kõiki oma erabüroosse.

Ei, ei, tüdrukud, weel ei olnud asi nii kaugel. Seft äkki helises kell.

Nat heitis wargi pilgu paashide pingile. See oli tühi. Õhtul pidi olema suur tankupidu ja igast nurgast helistati.

„Number katkümme üks!” hüüdis walitseja puldi äärest.

Aga nr. 21 ei liikunud. Süda põksus tal lõhkemiseni ja kellaheelin, mis teda kutsus, kõlas tal kõrwus kui laul.

„Nr. 21!” mõirgas walitseja.

Wastik jamejui, see walitseja. Kui ma sulle kord eriti armas olen, Tom, siis pead hotelli minema ja temale ühe wastu wahtimist andma.

„Sina! — wõrukael! Wõtats tont, oled ja kurt?” mõirgas ta.

Seekord kuulis teda major oma terawa kõrwaga, mis tal kurt ei olnud. Ta pööras pilgu pingile ja sealt minule.

„Jookse,” ütles ta poisile. „Jookse ja tule ruttu tagasi!”

Nr. 21 läks, aga pikkamisi. Paash ei

rea tial liiasti ruttama, eriti veel, kui tal rutuks nii palju põhjust on.

Oh, tüdrukud, need kivitrepid, need tagatrepid St. James hotellis! Koledad trepid! Seda võin julle ütleda, Mag, just sama mae-mawad, kui põrandatüürimine waestemajas. Aga seekord olin üliõõmus, et meil paashid listi ei võdi tarvitada. Seft pükstaskus olid mul ju briljandid, millest lahti pidin saama, enne kui jälle büroosse läksin. Nii ronisin siis trepist üles, ja igal astmel otstsin filmadega peidupaika. Olesin ju võinud tasku läbi aina wälja wisata, aga Nancy Olden ei wista briljante kanade ette, sama wähe, kui Mag punased patšid, millega me ajutuje õues tihti hobust mängisime, ära lõikats.

Üks trepp.

Ei midagi.

Weel üks.

Kõik nii tihti ja paljas ja puhas, nagu seda ainult seep ja hari teha oskawad.

Kolmas trepp — minu põlved hakkasid wõhima, aga mitte käimiseft. Siin korral oli helistatud. Aga mina jooksin hea õune peale veel neljandast trepist üles, ja seal oli ühes nurgas üks kirwes seinä külge nallitud. Selle kirwe taga wõisid proua Kingdoni briljandid ilusasti õhtuni olla. Pistin efiti jõe-meotjad wäikesse lõhesse, järele waadatez, kas tasku wähest põrandale ei kukku, siis kahmasin tasku ja —

Ja seal hiikis George Morriway minu taga ettewaatlikult wiimajest trepiastmest üles.

Kas on julle ka mehed, kes nii tajakesi hiilivad, hinges wastikud, Mag? See kawal mehike oli veel kawalam kui major ise ja oli mulle samm-sammult järele tulnud.

„Siin see kirwes on wäga lahtine, herra,“ ütlesin talle süütult otja waadates.

„Mii? Oled tõesti terawate filmadega poisj! Aga jäta kirwes rahule; parem ütle mulle, misjugas numbris ja pead teenima.“

„Numbris?“ kordasin ma, nagu ei oleks ma mõistnud, mis temal sellega asja oli.

„Number 431.“

„Ei, mu poeg, number 331.“

„Wabandage, mu herra, aga ma arwan, et efitte.“

Ta silmitses mind minut aega. Mina aga wahtisin talle otseti näkku. Hirmsad filmad on tal — mustad, werised, külmad ja täis umbujalduft. Aga lõpuks jäi ta ometi kahtlaseks.

„Wõib olla,“ ütles ta pikkamisi, „aga igatahes mitte ses numbris. Tee, et alla jaad — number 331.“

„Wäga hea, mu herra. Tänan wäga. See oleks mulle fergesti pahanduft toonud. Da-

mid on wäga ifelaadilised ja pahased, kui nende helistamise peale keegi ei ilmu.“

„Ja jah, pahandusi tuleb juba,“ ütles tema ja silmitses mind — sealt, kus ta seisis, wõis ta kõik minu tee ära näha — kuni ma korridoril otja nr. 331 juurde — proua Kingdoni number — olin jõudnud.

Ja briljandid olid ifka veel minu taskus, Tom, ära seda unusta!

Jssand Jumal, oli proua Kingdoni wihane, kui mind nägi!

„Misparast saadeti just Teid!“ kirjendas ta. „Miks laste mind niikaua oodata? Mulle on tüdrukut tarwis. Helistasin wähe-malt tosin korda. Kogu hotell on hull lolli balli pärast täna õhtul ja kedagi ei teenita wiisakalt.“

„Kas ei wõi mina Teid teenida, armuline proua?“

„Tahtsin põlewa heameelega tuppä päädä seda.“

„Ei,“ puristas tema. „Ega's ma ometi poisil ei wõi lasta oma kleiti selja pealt kinni panna.“

„Seda teen ma tihti, armuline proua,“ ütlesin ma pehmesti.

„Mii? Noh — “

„Jah, armuline proua.“

Ma hingasin jälle wahamalt.

„Noh — mina leian selle kombewastase olevat. Minge alla ja saatke mulle tüdruk üles.“

Ta tahtis parajasti ust minu nina eest kinni lüüa — ja Morriway wotas wäljas, et mind tagasi minnes walwata.

„Proua Kingdon — “

„Mis?“

„Tahtsin ainult ütelda, kui ma nüüd jälle büroosse lähen, otstakse mu taskud läbi.“

Ta waatles mind imestades.

„Ja — mul on midagi taskus, mida ma heameelega ei taha näidata.“

„Mis pagan — minu briljandid? Teie warastajite nad siis ifka tõesti, Teie, wäike kelm?“

Ütles ja kahmas mu kuest kinni. Ega armas Jumal, ega ma ta käest ei oleks plehtu pannud. Lastin enda tuppä kirida ja siis nõjatasin wastu ust.

„Briljandid! Aga armuline proua. Ega's ma ometi ei ole waras! Ei — see on midagi, mis lastsite maha kukkuda — see siin.“

Nende sõnadega wõtsin taskust Morriway kirja ja ulatasin talle.

Waene wanaeit! Paashina teatakse, misjugas wanad daamid tõsiselt wälja näewad. See oli õhtul, pärast seda, kui ta nägu tundide

kaupa masseeritud ja naisfriisbör ning manikuur oma tööd teinud, veel üsna kena. Aga täna, püüavad ärewal näol, lendavad weresooned oimukohtadel, juusted hallid ja õredad — Tom Dorgan, kui mina ka kord nii wanaaks ja edewaks jään, kui ma ju kolm korda nii wana olen, kui praegu, siis wõid mulle rutulikult kiwi kaela siduda ja mu kõige sügawamas wees ära uputada!

„Teie nurjatu wäike pois!“ nuuskus ta. „Ja nüüd otete seda muidugi kogu ilmale lobijenu, mis?“

„Kuidas oleks see võimalik, armuline proua?“

„Kuidas see võimalik oleks?“

Ta waatas üles, närtsinud põsed pisaratest märjad.

„Ma ei tea ju ifegi, mis seal seisab. Mina kirjutust lugeda ei oska.“

See kõlas küll õige kahtlaselt, aga tema ustus seda ometi.

„No, no, no!“ Ta patjutas mulle õlale ja andis mulle ühe dollari. „Olen piisut äge. Nat. Jutt on ainult ühest äriasjast, mida herra Moriwah minu asemel ajab. Selle lõpetame täna õhtupoolikul. Ma ei sooviks, et mu tütar seda teaks, sest et — sest et ma teda äriasjus ei taha tülitada. Sellepärast ärge ütlege talle sellest midagi, kui ta homme jia jõuab.“

„Ei, armuline proua. Kas pean nüüd Teie kleidi kinni panema?“

Ma pidin nüüd tingimata tuppä jääma, kuni briljantidest lahti sain.

Mittekohaselt punastades, mis ta pealegi ilusamaks tegi, pööras ta mulle selja.

„Täna on nii pime,“ luiskasin ma, „kas ei astuks armuline proua piisut lähemale a-nale?“

Muidugi, heameelega. Ja ta järgnes mulle nurka, sõnakuulelikult kui tallekene. Kuna ma ühe käega haake kinni panin, wiiskasin teisega wäikse tasku pörcandawaiba ääre alla, mille siis jalaga kõhe maha wajutasin.

„Poijsiks olete liig osaw“, ütles ta rahul olles.

„Armuline proua on wäga lahke,“ wastasin ma, iseenesega rahul olles.

Kui wälja tulin, filmitses mind Moriwah muidugi jälle, aga mina lippasin trepist alla, tema tagast järele, ja kui major mind peatas, pöörasin ma taskud ümber kui kangelane.

Moriwah seisis seal juures. Aga weendumud ta ei olnud, seda tundsin. Aga et tal wõimata oli päew otja paashi taga jooksta, siis tahtsin juba oma briljandid ära tuua, niipea kui ta minu filmast lastis.

Aga kogu õhtupoolikul ei helistatud. Mitte

ainustki korda ei nõutud hotelli läanetiimas mind. Minult kallid wäärtasjad, mis nii mõnustasti waiba all puhkasiid, hiiidid mulle: „Tule juba, wõta meid kaasa ja lõpeta oma paashitöö igawesti!“

Wiimaks ei jõudnud ma enam kannatada. Kui wõimalust pole, peab ise wõimaluse wõtma, see on õige.

Jäi umbes kell 4 pugusin minema ja — Mag, kas ei olnud minul kõigist waestemaja tüdrukutest alati kõige rohkem õnne? Sa mäletad seda ju, eks? Noh, siis olid nr. 231 toad lahti, täitja pea peale pööratud, mehaanik ja maaler olid tööl, terve majandus oli niisugune, et wõimaldas ühele poisile aknast nägemata wälja päästeredelile pääseda.

Proua Kingdoni akna ees seisin filmapilgu täitja wait. Olin näinud teda Moriwah seltsis wälja minemat — proua täies ehtes ja Moriwahil tema tasku käes. Nr. 331 tükkardinad liikusid tuules. Lükkasin nad ettewaatlikult kõrwale ja waatasin tuppä. Tore. Päästeredelilt piisitiin käe tuppä ja tõstsin waiba ääre üles. See oli lapsmäng. Ja toredad briljandid otse lendasid mulle piisku. Silmapilk olid nad mu piiskitaskus. Siis ruttu jälle päästeredelit mööda alla ja läbi nr. 231 sisse; maaltile, kes mulle wastu juhtus, ütlesin, üks wäike pois nr. 431 lastnud oma mänguasja wälja kukkuda ja mina toonud selle jälle üles.

Aga ei tema ega keegi teine ei pannud mind tähele, ehk mul küll tunne oli, nagu särasiid briljandid nagu Röntgenikiired minust läbi. Laskisin trepist alla ja olin tõesti ju uksest wäljas, peaaegu juba tänaval ja teel sinu juurde, kui üks noor neiu mind hiiidid;

„Hei, pois, wõtte see tasku minu käest wastu!“

Kas tead, kes see oli? Ah jah, muidugi tead ja seda — see oli minu armas wana sõbranna Philadelphia, noor daam, selle maitse — — noh, ütlen sulle: see oli see daam, kel punane mantel siidilustustega ja karwakraega. Mis sugune ta selles wälja nägi? Noh, kuna ta walgewereline oli, sobisid talle asjad hästi, aga minu arust oli see noor neiu, keda ma selles wiimati näinud, palju ilusam.

Mii siis wõtsin ta reisitasku ja tulin tema taga hotelli tagasi. Erilist lusti mul sellets ju ei olnud — ehk küll mantel — aga sellegipärast — kuidas wõis ta selle küll kätte saada?

Ta sammus uksesti läbi kaja otsekõhe listi juurde ja ma pidin talle järgnema. Kolmandal korral tulime wälja, siis jäi ta nr. 331 ette seisma. Nüüd teadsin, et see ainult Evelyn wõis olla.

„Proua Kingdon ei ole kodus, armuline preili. Tema ootab Teid alles homme.“

„Ütles ta Teile seda, Rahju, et ta kodus ei ole! Ta ütles, tal oli täna päew otja äriasju ajada ja et ma parem homme tulgu — aga mina —“

„Te tahhite küll wististi heameelega weel õigeks ajaks pulma jõuda?“ küsijin ma süütult.

Seda oleksid pidanud nägema! Kuidas ta õhku hüppas!

„Pulma! Ega ometi —“

„Proua Kingdoni ja herra Morimay pulma“.

„Ta kahwatas.“

„On see inimene talle jia järele tulnud? Jutustage ruttu, on ta tõesti sellele mehele mehele läinud?“

„Ei — weel mitte. Taulatus on kell wiis siin nurga peal kirjikus“.

„Kust Te seda teate?“

„Ta pööras äkitselt ärkawa umbusaldusega minu poole.“

„Dean seda. — Olen terves majas ainus, kes seda teab“.

„Mina Teid ei usu“.

„Ta mõttis oma mõtme wälja ja awas ufse, kuna mina talle reisitaskuga järgnesin. Aga weel enne kui reisitasku sain pörandale panna, oli neiu juba ühe kirja kallale tormanud, mis laual seisis, ta lahki rebinud ja koledesti karjatades minu juurde jooksnud.“

„Kus see kirik seisab? Tulge ruttu! Saatke mind nii, et weel enne wiit sinna jõuame, siis wõite minult nõuda, mis ise tahate!“

„Ta tormas korridor, mina järele. Silmapilguga olime tänawal, ümber nurga, ja seal seisis tõesti kiriku ees üks tõlb, millest Morimay parajasti proua Kingdoni wälja aitas.“

„Ema!“

Seda hüüet kuuldes näisid wana daami põlmed nõtkuwat. Ta waene shingitud nägu wahtis kahwatult ja häbelikult pulmaehete alt wälja.

„Aga Evelyn jooksis tema juurde ja wõttis ta kui lapse sülle. Ja nagu laps nuutsus eit, wabandas ainult ja palus andeks.“

„Mina silmitsefin Morimayd. Paremat ei oleks ma wõinud endale soowidagi — eriti nüüd, mil mul briljandid taskus olid.“

„Teie tulete just parajaks ajaks, preili Kingdon“, ütles Morimay pisut kohmetult, „et oma ema meie pulmapäewal juuresoleku läbi rõõmuštada“.

„Evelyn!“ palus proua Kingdon.

„Tule, Saara,“ ütles Morimay talle käsiwart andes.

„Bruut raputas pead.“

„Homme“, ütles ta nõrgasti.

Morimay kugistas wandešõnu.

„Nüüd olen mina sind taitsmas, wäike,

rumal emafene, sina . . . Homme ka mitte, herra Morimay“.

„Ei, mitte homme, tulewal nädalal —“ õhkas proua Kingdon.

„Ema on asja üle järele mõtelnud, herra Morimay. Ta leiab, et see ometi õige ei ole, et mehelt, kes ta poeg wõiks olla, niisuguse õhwri wastu wõtab — eks ole tõsi, ema?“

„Ja, wõib olla, George —“ Ta tõstis pea tütre õlalt — minu kallil mantli oli ta üsna märjaks nutnud — ja nägi mind. „Teie häbemata poisijõmpfikas! Teie peksite mind!“ hüüdis ta. „Dlete kirja ometi läbi lugenud!“

„Mina naersin, naersin täieft kõrist; see oli juurepärane, kuidas Morimay ennast wihasťas.“

„Ma ei oleks pidanud naerma, sest selle läbi kaldus ta wiha minu peale. Ta tormas mulle kallale. Aga mina kummardasin kähku ja panin plehku. Issand Jumal, kuidas ma jooksin! Aga kui ta tänamanurgal ei oleks komistanud, ma oleksin siiski tema kätte langenud. Kukkudes kirjendas ta:“

„Wõite waras finni! Wõite waras finni! Waras! Waras! Waras!“

„Argu see hüüid ial sinu taga kajagu, Mag, kui sul briljandid, mis sinu omad ei ole, taskus on. See kõlab — nii peab koortekarja haukumine jänese kõrwu kõlama, nagu käidaks ta terve õhu, ühel ajal sinu taga, sinu kõrwal ja ifegi sinu ees!“

„Kuulsin wähemalt tofina mitmesuguseid häält, kes seda, nii waljusti kui jaksfid, mõirgasfid. Wahetewahel wõisfin Morimay häält wälja kuulda — tema kardset, hirmsat mõirgamist, mis mu siidame wärisema pani, kuna ma hingetult edasi tormasfin.“

„Siis kuulsin politseiniku wilet.“

„See kõlas mulle nagu signaal — ma nägin waimus parandusmaja wärawaid oma ees lahki. Nägin sinu Nancyt, Tom, puhtas, triibulises kleidis, ja ta wiibis trellide taga! Trellid! Trellid! Igal pool minu ees trellid. Tundsin neid tõesti kättega, sest pimedas rutus olin satunud umbtänawasse, mis wõrewärawaga kaitsitud aia poole wiis.“

„Wõtsfin briljandid wälja, et neid maha wijsata, aga ma ei wõinud seda — ei suutnud lihtsalt! Kähku ronisin üle wõrewärawa, ja, politseiniku wile selja taga, lippasfin maja poole.“

„Kuid seal oleksin wõinud sattuda wihma kääst räästa alla. Aga kuhu ma ka pöörasfin, igal pool sattusfin räästa alla. Ei ole ju ka kõige pahem, kui sind alguse ajemel lõpul kinni nabitaqse. Igatahes oli see minu ainus pääsetee, ja ma walisin ta ilma järele mõtlemata, umbes nii, nagu rott lõpku jookseb, et rotipiüüdjä

hammade eest pääseda. Enneks polnud mulle aga lõsku üles seatud! Tuba oli tühi. Ma liik-
tasin ühe klaasuke lahti ja komistasin lahtise-
le kohverile, mis ukse kõrval seisis.

Selle juures sain põlve peale hoobi ja
nikastan oma kätt, aga see kõik oli mulle niisid
ükskõik, sest kohver oli daamikohver, daami
riideid täis.

Kuub! Jumalale tänu — kuub! Ja mitte
tribuline! Wishtasin paashijaki seljast ja pu-
gestin armastatud riidesse, nii ruttu, et otse
ilmad kirjaks läksid.

Shafett oli mulle piisut kitsas, aga ma ei
nõõpinud teda finni, ja parajasti olin enesele
väikse kõwa kübara pähe pannud, kui väljas
tänaval samme kuulsin ja widewikus politsei-
niku läikivaid nõõpe nägin järevalt.

Said nad mu kätte? Mitte mõtetki. Nii
ruttu see ei läinud. Ma liiktasin klaasuke lah-
ti ja läksin välja aeda.

„Preili — Omar — Teie olete ju preili
Omar?“

Wõite isegi arvata, et ma kava järele ei
mõelnud, enne kui vastasin. Muidugi olin
ma preili Omar. Minupärast wõi preili üks-
kõik, kui mul aga õigus oli aluskuubi kanda
ja selle õnnistatud wärawa taga wiibida.

„Nii? — Arwasin juba, et Teie olete.
Dotasin Teid.“

See tasane, piisut laisk hääl warjatud nae-
ruga tuli weertoolist, milles üks noor mees
lamas. Ta oli pikk, kõhetu, kahwatu ja abitu,
seda wõis ta walgetest allarippuwatest kätest
näha.

Uga hääl — nii pidi ühe naise hääl kõla-
ma, kui ta oleks mees olnud. Juinene wõttis
enda tahtmatult kofku, et mitte sügawal selle
hääle all seista. Ta pasjis nooremehe pehme
müsta ülikonna ja suurjuugu selge näo juurde.
Ta äratas minus ettekujutuse siidist ja samme-
tist ja —

Noh, kuule, Tommy Dorgan, ega's ja ome-
ti ühe hääle peale ei saa armufadedaks!

„Wabandage, herra Latimer,“ ütles Mo-
riway seltsis isseastuw politseinik. „Üks ho-
telli paas, kes warastanud, peab siin aias
peidus olema. Kas tohin teda otsida.“

„Siin, minu juures, seersant? Teie eksite.“

„Ei, see herra siin, herra Moritway, on
teda waewalt wiie minuti eest näinud üle wä-
rawa siia sisse kargawat.“

„See on imelik. Wiibisin ju kõik aja siin.
Muidugi on ju wõimalik, et piisut tuffusin.
Muidugi — muidugi — otsige aga wäikest
wõrukaela. Mis ta siis warastas? Briljandid?
On sel aga julgust, mis? Preili Omar, olge
nii lahke ja helistage — ei, mitte seal laual;
jah, õige, sealt, et keegi tuleks ja politseiniku
juhiks?“

Ma helistasin.

Teate, mis nüüd sündis? Elektripirn, mis
ülemal puu küljes seisis, hakkas põlema ja
mina seisin täies walguses, Moritway filmade
lõbuks.

„Issand Jumal —“, algas ta.

„Palun, helistage weel kord!“

Herra Latimeri hääl kõlas pehmesti kui
siid.

Minu käsi wärises nii, et kell maha kuffus
ja kõriledes maha langes. Uga kell helises.
Ja walgus minu kohal kustus nagu nõitawael.
Ma wajuksin aiatoolile.

„Wabandage, herra — kas Teie nimi ei
olnud Moritway? — et Teile waele rääkisin,
aga mu jumad walutawad ja ei kannata täna
õhtul walgust. Mis Omar, arwasin, et maja-
pidajama Teile näpunäited on annud: üks
kord kõlistada tähendab walgust, kaks korda
Burnetti. Sealt ta juba tulebki. . . Burnett,
juhtige herra seersant Mulbilla läbi aia. Ta
otseb warast. Kas tahate herra seersandiga
ühes minna, herra — Moritway?“

„Tänan — ei. Kui lubate, jään siia.“

„Uhaa, see käis minu kohta. Tegin paar
jammu wärawa poole.“

„Palun wäga. Palun istuge. Kas ei wõ-
taks Teiegi istet, preili Omar?“

Ma istusin.

„Preili Omar loeb mulle ette, herra Mo-
riway. Olen paraku, nagu näete, haige ja pean
teenri abi peale lootma. Naise hääl on wahete-
wahel nii rahustaw.“

„Seda wõin arvata. Criti kui hääl on mõ-
nus. Preili Omar — eks? Nii oli Teie nimi?“

Ta ootas wastust. Uga preili Omar ei
teadnud filmapilgul midagi ütelda.

„Jah, nii on ta nimi. Saite sellest öieti
aru.“ ütles Latimer. „Haruldane nimi, mis?“

„Ei ole seda weel tiial kuulnud, usun ma.
Teate, preili Omar, et weidikele aja eest, kui
parajasti wärawa ette jõudsime, Teie hääl
imelikult poisihääle laadi kajas.“

„Mina ei usu, et herra Latimer seda leiab—
wõi siiski, herra Latimer?“

Ma rääkisin nii armastuswiisiliselt kui õs-
kasin. Sa tead ju, kuidas see on, Tom Dor-
gan?

„Mitte sugugi.“

Latimer naeris tasakesti oma ette, nagu
oleks ta waiksest millegi üle lõbu tunnud. Uga
Moritway siples rõõmus. Ta oli minu hääle
ära tunnud.

„Tohin ma küsida, kas Teil mõni wend
on?“

Ta kummardas ette ja filmitses mind tera-
wasti.

„Olen waenelaps“, wastasin kurwalt, „üis-
na ühinda.“

"Milline kurb seisuford!" pilkas Moriway. "Teie olete ühele poisile, keda ma tunnen, nii jarnane, et —"

"Teiate tõesti?" Latimer oli ülimiisitas selle mehikese, Moriway vastu. Miks? Küll näete. "Sellega ma nõus ei ole. Vastuotsja, ma leian preili Omari eht naiseliku olevat. Muidugi, lühikeseks lõigatud juuksed —"

"Tal on lühikeseks lõigatud juuksed?"

"Soetõve tagajärg", pomisesin mina.

"Kui hirmus!" pilkas Moriway.

"Jah", ütlesin mina teravasti. "Seda uskusin mina tooford ka. Mul olid väga pikad, ilusad juuksed ja mulle pakuti reklaamdaami kohta Troyonoi juuksemete magasiinis."

Rumal? Muidugi oli see rumalus!

Mis jaoks tarvitsesin ma lobijeda, ainult sellepärast, et ja mulle su uues elukutses parajasti meelde tulid, Mag?

Moriway naeris. Aga mulle ta naerutoon sugugi ei meeldinud.

"Teie ettelugeja on väga jutukas, herra Latimer," ütles ta.

"Jah". Latimer silitas oma jalgadel seisvat pehmet siidivaiपा. "Waejus ja sedalaadi jutukus käivad tihti käiskäes, mis? . . . Ütelge mulle, herra Moriway, olid need warastatud briljandid Teie omad?"

"Ei. Nad olid — ühe minu sõbranna — proua Kingdoni omad".

"Ma! On see see wana daam, kes täna õhtupoolikul ühele noorele kaaswarakütile mehele läts?"

Ma ei suutnud seda ütlemata jätta.

Moriway kargas piisti.

"Ta ei ole talle läinud", kogeldas ta.

"Ta —"

"Mõttes ümber? Kui tore. Sai ta meel wiimasel filmapilgul teada, misjugune alatu mees see oli? Mis ta nimi nüüd jälle oligi? — Morrison? — Ei Middleway — mul oli ta nimi ometi teada".

"Tõhin ma küsida, preili Omar" — ma ei tarvitsenud tema peale waadata; ta hääl näitas, kui wihane ta oli — "kust Teie seda asja teate, mida ainult asjast osandõtjad teadsid?"

"Noh, nii väga suures saladuses nad seda wistiski ei pidanud, see wana daam ja noor kelm, kes ta raha taga ajas, sest meie teame sellest ju mõlemad, kuigi mina pruut ja Teie wistiski ka minu peigmees ei olnud, mis?"

Ta suust tuli sumbutatud wihatus.

"Herra Latimer," ütles ta, "kas wõin Teiega filmapilgu nelja filma all rääkida?"

Do! See käis minu pihta. Aga ma tõusin sellegipärast wõllilt.

"Palun, jääge istuma, preili Omar." Kui siidipehmelts ta hääl kõlas! "Herra Moriway, Teie olete mulle täitsa tundmata. Näen Teid

täna õhtul esimest korda ja ei tea, mis Teil mulle oleks ütelda, mida minu sekretäär ka kuulda ei wõiks. Preili Omar on nimelt minu sekretäär."

"Tahtsin Teile ainult ütelda," sõjistas Moriway, "et ta täitsa kaskipilt on poisist, kes proua Kingdoni briljandid warastas, et tal jama hääl on, et —"

"Aga seda olete juba kõik ütelnud, herra Moriway — olete seda tõesti selgesti wäljendanud!"

"Tema teab minu — proua Kingdoni pulmast, mida poisjs wälja nuuskis."

"Aga Teie ju ka, nagu preili Omar alles praegu weel tähendas."

"Mina? Uraneetud, mina olen ju Moriway, see mees, kes teda tahtis naiseks wõtta. Miks ei peaks ma —"

"Ma!" Latimer rappus sumbutatud naeru käes. "Noh — aga mina ei jalli wandumist omas aias, eriti weel daamide juuresolekul. Kas ei oleks meil parem lahkuda? Sealt tuleb juba Mullhill. Mitte midagi leidnud, herra seersant? Waha, et see wõrukael minema lipsas, aga küll Te ta weel kätte saate. Miisugused wõrukaelad pääsewad Teie läest mõnikord küll, aga mitte iial kauaks ajaks, mis? — Jumalaga — head õhtut, herra Moriway!"

Mõlemad sammusid wärawast wälja. Weel selja tagantki oli näha, et Moriway wihane oli. Ta sõjistas midagi politseinikule, kes siis taha ja minu peale waatas, aga ta raputas pead ja wäraw kufkus nende taga kinni.

Mu rinnust tuli sügaw ohkamine.

"Soe täna õhtul, eks ole?" küsis Latimer ettepoole lastudes. "Kas oleksite nii lahke ja kõlistaksite weel kord, preili Omar?"

Ma kummardasin, wõtsin kella ja helistasin tats korda.

"Stui luttu Te aru saate!" ütles ta. "Aga seekord joowijin tõesti walgust. . . Burnett, tehke tuld, palun", hüüdis ta teenrile, kes majaläwele ilmus.

"Wabandage", ütles ta naeratades. Jlusad hambad ja selged silmad on tal. "Õhtisin parajasti poisilitti wäljanägemist, millest Moriway rääkis, aga jään oma esimese arwamise juurde — Teie olete tõesti naiselik, preili Omar. . . Kas loeksite mulle nüüd pisut ette, palun?"

Ta tähendas lahtisele raamatule, mis ta aseme kõrwal laual seisis.

"Kui see Teil ükskõik on, herra Latimer, siis algame alles homme lugemist."

Ja ma tõusin, et lahkuda. Mul oli juba aiaft küllalt.

„Aga see ei ole mulle ükskõik.“

Siidipehme hääl? Mitte mõtetki! Pöör-
sin pahaselt tema poole ja mul oli, usun, sel sil-
mapilgul ükskõik, mis sellest sai, kui ma wä-
rawa posti kõrwal üht kogu nägin konutawat
— Moriway.

Wõtsin jälle istet ja tõmbasin raamatu
talle lähemale.

Meie ei ole palju luuletusi lugenud kuri-
tegeliste laste parandusmajas, mis, Mag?
Aga waheajal olen ma ometi mõndagi õppi-
nud.

Kui lugema hakkasin, kuulsin ikka ainult
üht sõna: Moriway — Moriway — Mori-
way. — Aga natuke aja pärast unustasin
ta wist ära, samuti kui pimeda aia walgustatud
plekiga, lõhnawate roosidega ja Latimeriga,
kes täitsa rahulikult lamas, pill minu peal,
sest ma lugesin — kuulge, ma usun, mul on
sest üks osa peastki, kui seda pikkamisi ütlen —

„Kes sina oled tolmust elu loonud
ja paradisiilegi andsid maos:

Sa patu eest, mis elule on wandeks,
siin inimestele nüüd anna andeks!“

— kui äkki herra Latimer käe raamatule pani.
Ma kohkusin ja tõstsin filmad. Wari oli wä-
raw tagant kadunud,

Ja jälle pilwist tuleb wälja kuu,
kui tihti tuleb ta, kui tihti kaob!

Kui tihti saab ta särama siin weel,
kuid ihe teel, ei enam teise teel!“

Latimer ütles need sõnad, ilma et raama-
tusse oleks waadanud, kummalitse naeratu-
suga, mis minus tunde äratas, nagu ei saaks
ma temast täiesti aru.

„Täna wäga, nüüd on küll“, jätkas ta.
„Küll, preiki —“

Ta ei rääkinud edasi.

Ma wotasin.

Aga tema ei ütelnud „Omar“.

Ma waatasin talle näkku ja aimasin.

„Jah, aga miks Te siis näitemängu män-
gijate?“ küsisin ma.

Tema naeratas.

„Kui Te päew-päewa, aasta aasta järele
peaksite seljakile maas olema ja teaksite, et Te
kogu eluaja nii peate olema, et see teistki ei
wõi olla, siis teretaksite wahest Teiegi iga
wäikest ärewust rõõmuga — ja õpiksite iga
koeragi wastu kaastundlik olema. Praegusel
korral oli see koer pois, kes üle wärawa ronis,
nagu maffaks see elu. Wahest imponeeriks
Teilegi külmamereksus noorelt daamilt, kes
paar minutit hiljem Teie majapidajanna pu-
hapäewariietes majast wälja astus.“

Sul on hea naerda, Tom Dorgan. Kuid
naer kaob sul ruttu näolt.

Ma panin raamatu käest ja tõusin uues,
et kohe lahkuda.

„Head ööd siis, herra Latimer, ja palju
tänu!“

„Head ööd... Bealegi, preiki —“ ta
ei ütelnud „Omar“ — „Teie wõiksite weel
midagi teha minu meeleheaks.“

„Muidugi, heameelega!“

Mis wõis ta ometi tahta?

„Briljandid, need pean ma saama, mõis-
tate? Pean nad omanikule tagasi saatma.
Ma wõin küll inimest, kes teiste inimeste asju
armastab, aidata, aga ma ei tohi teda lah-
kuda lasta rõõwitud asjadega, sest wastasel
puhul oleksin ma samasugune kui tema. Nii
siis —“

Miks ma ei waletanud?

Sellepärast, et inimesi leidub, kellele ei wa-
letata, Tom Dorgan, ja keda ei peteta. Ole
aga wait ja ära kiru, olen juba isegi pahane.
Õrnujeh, nõelad, kõrwarõngad ja terwe tas-
kutäis briljante omaks pidada ja wälja anda,
lihtsalt tema ette lauale laduda!

„Soomiksin küll teada,“ ütles ta pikkamisi,
niipea kui asjad oli taskusse pistnud, mis nii-
sugune mees, kui mina, neiu heaks, nagu Teie,
wõiks teha?“

„Teda pöördra — päästa!“ hüüdsin ma.
„Talle õpetust anda, kuidas ta ausal teel niis-
sugused briljandid wõiks saada.“

Sina, Tom, wõtame midagi suurt ette!

Kolmas peatükk.

„Sumala eest, Mag, Mag, ma pean sinu-
ga rääkima! Ei, ei, ära ütle midagi. Pead
lastma mind rääkida. Ei — ära kutsu teisi
tüdrukuid sisse. Wõin seda ainult sulle jutus-
tada.“

Sa tead ometi, kuidas ma wastu haka-
sin, kui Tom nõudis, et ma Latimeri juures
murdwarguse toime paneksin. Ja mida enam
ma wastu panin, seda isemeelsemaks ta sai,
kuni ta wandus, seda ilma minuta teha, kui
ma kaasa ei lähe. Noh, — nii see asi siis tuli.

Sa tead ju, maja seisab tänawa lõpul. Kui
läbi aia saaks minna, mil wärawad ees, siis
jõuaksime otsekohe kaldatänawale ja East Ri-
veri kaldale. Tom ja mina läksime eile õhtul
kaldatänawalt sinna. Kuidas mäletad, oli
ilm märgkülm ja pime. Minu piiksid — töö
juures on Nancy Olden alati pois — olid
mudaga patjult koos.

„Jätame kõik jälle maha, Tom?“ ütlesin
ma ronides. „Läheme nädalaks Waldorf
Astoria hotelli ja siis Pariisi, Tom Dorgan.
Mul peab olema punane mantel ja tiibar
siidiehetega, niisugune, kui mu kadumaläinud

kübar, ja wäljalõigatud atlastleht ja siidine aluskuub pitsidega ja kett kiwidega, ja —"

"Kannata, laps, kuni selle looga läbi oleme. Ja nüüd ole rahulik."

"Ei saa. Olen nii erutatud, et pean rääkima, muidu hakkab isendama."

"Suu pea — mõistad?"

"Ma waitisin, aga mu hambad lõgisesid nii, et Tom wärawa juures seisma jäi."

"Ütle, Nancy, on sul hirm? Wasta mulle jah wõi ei?"

"See tegi mu meelikuks."

"Tom Dorgan," ütlesin, "ma wean kihla, et sinugi hambad esimesel korral niisuguse loo juures lõgisesid. Sina hulud enam, kui mina."

"Wõimalik. Nii, siin on wärawa. Ta on lufus. Tule, Nancy."

Ta upitas mu üle wärawa. Siis andis mulle kätte koti riistadega ja kargas ise üle...

Plus nägi ta wälja ja kena, see minu Tom, kui ta kergesti ja osawasti minu kõrwal ja lule kargas.

Ja siis wõtsin ta käe alt kinni ja surusin ta käsiwarre oma ligidale.

Ah, Mag, naljakas oli see, kui niimoodi läbi Latimeri aia läksime! Seal seisis aialaud, mille ääres ma olin istunud ja talle ette lugenud, uskudes, et ta mind preili Omariks arwab. Seal oli pink, kust see loll, Morriway, mind oli pilganud. Weertooli aga ei olnud. Oli juba hiline õõ ja kõik näisid uinuwat. Ja oneti oli midagi ärkwele jäänud, mis minus tunde äratas, nagu peaks kulgajalt Latimeri weniw, pehme hääl kajama ja mind häbiatama, nii et mul oli, nagu oleksin ümberpööratud tühi tasku — must, räbalane tasku wiletsa õmblusega.

"Jää sina siia ja pane hoolega tähele, Nancy," jostistas Tom. "Tuleb linnawaht wärawaft, siis wilista lord, aga mitte ennem, kui ta tõesti sees on. Ja mitte liig wana, wõi liig waljusti. Küll ma juba kuulen. Ka mina wilistan lord, kui peaks midagi juhtuma. Siis jooksed sa, mõistad, jooksed, kui kuriwaim —"

"Tommy —"

"Noh, mis on?"

"Oh — ei midagi!"

Tahtsin talle jumalaga ütelda, aga sa tumned ju Tomi.

Mag, kas oled ju lord kestöööl ükspäinis kulgajil wiibinud, kuhu sa ei kuulu? Ei, ma tean, et seda sulle weel pole juhtunud. Sinu wäike inetu nägu ja punased juuksed on sind kaitsnud — sinu punased juuksed, mida me parandusmajas tihti pilkastime. Näen sind

weel oma ees — wäike, kõhetu, tedretähine hulguis, kelle juuksed kuni räbalase kuue palis-tuseri ulataksid, sel esimesel päewal, mil nad sinu olid parandusmajja wedanud, sellepärast, et üleaedseid sinu õõsist karjuniist kartsid ja ei sallinud. Sinu ema oli ju lihtsalt luku taha pannud, et sa nalga sureksid, kui tema plehku pani. Jah, emad on mõnikord naljakad. Mulle tuleb sellejuures mu oma ema meelde.

Jah, küll ma juba edasi jutustan.

Lüki aega kannatafin ma seal wäljas kurnis hästi wälja. Aga kannatlik ootamine pole mulle ial meeldinud. Ma ei wõi oodata — ei oska seda lihtsalt. Ja seal pidin nüüd seisma ja ootama — suur Jumal, lihtsalt seisma ja ootama.

Kui ma ei oleks esiotja nii karsitult oodanud, mu jõud oleks peagi lõpnud. Aga ma olin nii waitfelt seisnud ja nii terawasti kuulunud, et puud hakkasid jostistama ja põõsabad praksuma. Minu kõrwus ja peas kajasid kabinad, mida keegi teine ei kuulnud. Ja äkki — trapp — trapp — trapp — kuulsin linnawahti samme.

Ta jäi wärawa juurde elektrilambi alla seisma. Mina pugefin raudpingi alla.

Sellejuures jäi mu jalk ühe otja külge kinni, nii et see üdelt waljusti praksum.

Arwafin, et suren. Uskusin, et pean karjuna. Mõtlesin, et panen plehku. Uskusin, et langen minesutusse. Aga midagi kõigest sellest ei sündinud, sest seal, just minu kõrwal waiwal, mis aeda unustatud, lamas majakaas ja magas. Andsin talle ruttu wõmmi selga ja ta lendas kui wälk üle tee.

Linnawaht, kes ühe käe wärawa külge pannud, nägi teda ja läks edasi.

Mag Monohan, kui Tom sel filmapiigul oleks majast tühjade kättega wälja tulnud ja minuga oleks koju läinud, oleksin oma südame tunnud nii kerge olewat, et enam ial niisugust asja ei oleks ette wõtnud. Aga ta ei tulnud. Kõik jäi, kuidas oli. Tertwed õõb möödufid, ja waitus hakkas jälleqi helisema. Kas lämbu wõi ära. Ma wärisefin ja kahmasin waiwa jäwale, millel kaas oli puhanud.

Weider, kuidas mõnes asjas lood lähewad. See oli Latimeri waiw. Ta oli mulle tol õhtul filma punitunud — foe, pehme, kirju roheline, mis wälja nägi kui karusnahk ja siid. Ma näain waimus ta pikki, walgeid käsi sel- lel puhkawat, ja kui ma teda puudutafin, kuul- sin ta häält:

"Kes sina oled tolmust elu loonud ja paradiisilegi andsid mao: ja patu eest, mis elule on wandeks siin inimestele nüüd anna andeks!"

Kas oled juba ford ühe niisuguse mehe suust midagi niisugust kuulnud? Ei? Noh, asi on — asi on paraku teine. On, nagu oleks rääkinud jõgi vdi puu — elu on, elu on niimelt hoopis teistsugune!

See päästis minu — jalm, mis mulle meelde tuli. Rõrdasin seda ikka ja ikka jälle unesti. Passifin teda parvewile külge — politseiniku sammude külge, kui see jälle mööbus — rongi mürina külge ja pealtmaatrammi waguni külge.

Ja keset seda — mul oli, nagu kaoks wiimne weretilk mu kehast ja tungiks mulle pähe — kuulsin Tomi willet.

Kerge on ütelda: „Noofse!“ ja kui ma seda Tomile lubasin, siis tahtsin seda ka teha. Aga siis ei olnud ma willet veel kuulnud. Kui ta tuli, oli äkki kõik teifiti. Kurat oli minusse asunud. Mul oli, nagu tahaks maailm midagi, mis mu oma, minult ära kiskuda. Pidin ma jellega leppima? Siis ei oleks ma olnud Nancy Olden.

Ma lippasin kuidas jõudsin, — aga maja poole. Wile tähendas: „Kaal!“ Mulle aga kisedas ta wastu: „Tule!“

Konisin sisse atnast, mis Tom lahti jätnud. Majas oli kõik weel wait, nagu ei oleks keegi willet kuulnud.

Ma hiilisin edasi — waibad olid pakkud, pehmed ja siidised, nagu seegi waip, millesse ma käed olin mässinud, et neid soendada.

Läbi koi ja ühe suure toa, mille seinad raamatuid täis, tormasin ma tule poole, mida taga majas nägin. Seal pidi ju Tom Dorgan wiibima, ja ma pidin sinna ruttama waatama, mis sündinud.

Wäljasirutatud kätel ruttasin ma edasi, aga üsna tasa, ja parajasti kui ühe eesriiete juurde olin jõudnud, läksid mu käed millegi palja, marmorikilma ümber, mida ma seiswaks furnukehaks arwasin, ja karjatades jooksin ma eesriiete wahelt walgustatud tuppä.

„Nance — sina! Kurat!“

Kas tead nüüd, mis see oli? Jah, Tom! Suur Tom Dorgan Latimeri woodi jalutis, käed püsti, kuna Latimeri rewolvri ots just ta südame peale oli pööratud.

Sel wigasel oli julgust, mis?

Ta pööras silmapilguks oma pilgu minu peale, siis jälle Tomi peale. Aga ta hääl tungis mul selleqipärast luust ja üdist läbi.

„Bean tunnistama preili — Omar — Teie olete pijut tänamata kurat“, ütles ta.

Mina ei ütelnud midagi. Niisuguste asjade peale wastust ei ole. Seda ainult tuntakse.

Kas mul häbi oli? Mis on mul tegemist inimejega, kel niisugune hääl?...

Aga ja oleksid pidanud kuulma, kuidas Tomi mõirgamine tagast järele kõlas.

„Miks, kuradi pävalt, ja plehtu ei pannud?“

„Ei suutnud, Tom. Lihtjast ei jaksanud“, muuksusin ma.

„Näib, et igaford, kui tegemist on preili Omariga, signaalid walesti mõistetakse. Ka näib wakisew olewat kalduvus selle noore daami juuresolekul kiruda. Seda ei peaks Te tegema, noormees!“

„Teie ei pea mind preili Omariks nimeutama“, wihastasin ma ja pörutasin jalga.

Tema naeris põlglikult.

Nüüd oleksin wõinud ta ära tappa, nii wihastasin teda. Wähemalt mõtlesin ma nii; aga siis heitis Tom mulle pilgu, mis tähendas — see tähendas —

Sa tead ju, Mag, mis see Latimerile oleks tähendanud, kui ma Tomi pilgu sõna oleksin kuulnud. Eiti uskusin, et seda oleksin teinud — see leidas mul ruttu läbi pea; magufad sõnad, mis ma rääksin, liigutus, mis teeksin — kiire rewolwritõstmine, ja siis —

Toomi nähes — suurt, tugewat Tom Dorgan, kel wiha südames, surm käes ja kes wal-mis waeje wigase kallale largama — läks mu jüda halwaks.

Ma seisin ja ahmisin õhku — seisin silmapilgu. Seft eesriided liikati kõrwale ja Burnett, Latimeri teener, astus tuppä, politseinik tema kannul.

Tom ei pannud wastu; ta ei ole nii loll, et jõudu raiskab.

Aga mina — noh, see on ju üks kama kõik. Nägin kahwatut, wiltukistud nagu poisikese teha peal, mida juur peegel wastu heitis, ja kuulsin oma häält heli tegewat, mida ma weel iial polnud kuulnud.

Wimats olid Tomile rauad käte ümber pandud.

„See on sinu oma jüü, ja äraneeatud wäike lollpea!“ ütles ta mulle, kui ta wälja wiidi.

Sa waletad, Mag Monahan, seda ta ei ole. Wõimalik, et ei ole ju kerge temaga elada, aga ta on minu — minu Tom — minu Tom! Minu Tom!

Ja Latimer?

Jah, waata, temaga on isääralik asi. Ta ütles linnawahile, mina olla Toomi ninapidi wedanud. Ja siis läksid nad ilma minuta.

(Särgneb.)

Hindmõistatus

Nr. 17.

Runa lätlased Egiptuse muumiate juurest oma algupära otsivad, tuleb meile, eestlastele, teisalt rõõmustav teade meie Eesti kultuuri muinsusest. Nimelt olla Almeerika inkade päikselinnas leitud tükk rebitud pergamenti järgmiste märkidega: Pergament on paremalt poolt ära rebitud, nii et ainult rea algused jäänud, kuid õpetlased on üles lugenud, et need kaks rida ühest meie tuttavast rahvalaulust on. Wahest ütlewad meie austatud lugejad misfugusest.

LG	LA
QQ	QQ

Lahendused tulewad saata 1. novembrini „Romaani“ talitusele (Tallinn, postkast 199). Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 20. Nende wahel loositakse välja 3 eksemplaari „Romaani“ aastakäiku 1924. a. peale. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatus nr. 13 lahenduste järg.

Narwa: R. Wels.

Wändrast: Johann Kalmus.

Neist omandajid järgmised kolm lahendajat igakuks ühe eksemplaari R. Kanni Teodaliismi.

Gustaw Alt, Türi-Militu, Särewere, Pikkmeisa.

M. Wahtmeister, Tallinn, S.-Tartu mnt. nr. 1.

M. Wels, Narwa, Paemurru 3-as tänaw nr. 14. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 14.

T	a	m	p	e	r	e
P	e	n	i	n	g	i
S	a	l	m	i	a	k
T	a	l	l	i	n	n
W	a	b	a	M	a	a
K	o	m	p	a	s	s
L	o	o	m	i	n	e
R	a	d	i	u	m	i

Digetid juletusi saatjad:

Tallinnast: E. Amos, Johannes Mo, R. Alber, Wally Wardenjon, Herta Wmann, Hans Ehrenbusch, Minte Elberg, Eleonoore Emma, Heinrich Eskon, Jda Grigorjewa, Reinhold Hader, Bernhard Hindrea, W. Heinmann, M. Roomann, R. Riit, P. Ka-ja, M. Kärbi, E. Kurfeldt, J. Keerd, Gerda Kippar, E. Kruus, Harald Kuusik, J. Lind, E. Loorberg, Jüri Laas, R. Lauer, Boris Loom, J. Majsman, Karl Maomägi, Helmi Masing, Johannes Rujijeks, Liiff

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16.

Hindmõistatuse nr. 17 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

Naber, J. Orlov, Robert Paff, Matilde Kofing, Ds-
 zar. Rosenbusch, Polly Reilik, Hendry Riis, Enno
 Rõut, C. Rosenbusch, Jutta Reintam, J. Säinas, Ar-
 tur Siimon, N. Stern, Karl Saarepera, P. Silber,
 P. Simonlasker, R. Schmiedeberg, Alice Tánawa,
 Wladimir Tónismann, Julius Thalbach, Endel Toi-
 ger, Ilmar Toop, Elly Taling, Margot Tiik, Nikolai
 Temusk, Dollý Timm, Boris Waino, N. Wälja, N.
 Wachtmeister, Arnold Wiher, Emma Waldd, Hilda
 Walter.

Tartust: L. Einking, Linda Hermann, Johannes
 Jõul, C. Kato, L. Lepik, Eduard Pedajas, Melitta
 Rejold, D. Schwalbe.

Pärnuist: A. Kafe, J. Palk, Meta Tõnison.

Walgast: Randlane, Edgar Tints, R. Wolmer.

Wiljandist: Johannes Jbrus, Aleksander Pütsepp,
 Uuger.

Nõmmelt: Senta Klement, Edgar Masing, Karl
 Müller, Johannes Dit, Hilda Tánawats.

Tapaist: Karl Glasberg.

Karwast: J. Hoffmann, Johannes Palkmann, C.
 Reizberg.

Loodist: August Allif.

Kanepist: Abel.

Karujelt: R. Kellemann.

Viiganufelt: Alfred Kikajon.

Muhuist: Jwan Koff.

Kahtla-Järwest: Alfred Konja.

Ruiaist: N. Karro.

Mõisakülajast: Wally Lilienblatt, Arnold Rein-

hans.

Kampjast: Peeter Lepik.

Koelst: J. Lorentson.

Kajarist: R. Lemmergas.

Katwerest: L. Laurentius, Felix Tenneberg, N.
 Witjut.

Saapjalust: Woldemar Marjapuu.

Wihterpalust: J. Mantof.

Wiru-Jakobist: Albert Meerits.

Jrboskajast: M. Mihelson.

Tõrwast: J. Metsküla.

Pilistwerest: Alma Otto.

Häädemeestelt: Ruusaar.

Jänebalt: Amanda Põlendik.

Gallistelt: J. Pelter.

Ruiaist: Marta Pettah.

Paideist: Lydia Reimann.

Baltistist: Hugo Reemann.

Kohilajast: Helene Sõderus.

Jõgewalt: R. Sik.

Kabalajast: Leo Luhtmann.

Türi-Allikult: Ants Wiirmann.

Siiu-Reinaist: Eduard Weel.

Mserist: T. Weigel.

Jrboskajast: W. Walf.

Reist wõttisid järgmised 3 igamees ilhe eksem-
 plaari „Wanad ja wafsted poeedid“: J. Mantof, Wa-
 jalema, Wihterpalu. — R. Wolmer, Walga, W. Sopa-
 tän. 2-a, krt. 5. — Artur Siimon, Tallinn, S. Pärnu
 mnt. 23, krt. 2.

„Romaan'i“ talitus.

Järgmises numbris hakkab ilmuma Saksa kirjaniku H. Courths-
 Mahler'i huwitaw romaan

„ARMASTUSE OKASTE“

Tellige weel täna kohalikust postkontorist ilma iga lisamaksuta

ajakiri „ROMAAN“

Mida pakuvad meie sennised 16 romaani?

Ameerika naiskeel.

Lõbusal toonil jutustatud Ameerika juhtumiste-otsija neiu elu; põnew romaan.

Ameerika nisuwäljal.

Euroopa väljarändajad, kes pole harjunud raske wõitlusega oma elu eest — töös ja reisul. Juhtumiste-otsijad ja töölustilised — mõlemad on siin esitatud.

Armastuse okastee.

„Laane laulus“ tuntud H. Courth's-Mahleri parem teos. Põnew ja kütkestaw.

Haaremi võre tagant

Hommikumaa salapärane elu ja karmid kombed. Ühe teiste paistab silma noore Euroopa ohwitseri kuju, kes armastab muhameedilase tüdri.

India hauasammas.

Kauge tarkusemaa loodus, ilu ja rikkus esinevad selles romaanis sädelevalt ja pillawas uhkuses. Filmina tuntud suurteos.

Kui mina kuningas oleksin!

Hulgas, rõõwel, mõrtsukas, naistemeehaja — seda kõik on Francois Villon, kes on aga ühtlasi ka esimene Prantsuse kunstilaulik.

Kullikisa.

Isaac Barro salafuslik leidus; selle warjatune, rõõwimine ja päästmine. Kriminaalromaanide autori Sven Elvestadi üks paremaid jutudest.

Laane laul.

Armastus sugulasel vahel, mis areneb lõpuks suureks ja meeldiwaks õnneks. Selle romaani poolt räägib asjaolu, et ta minewaaastasel ankeedil tunnistas meie lugejate poolt kõige paremaks jutuks.

Lutsiferi silm.

Surmaw fotograafia-kunst, millega häwitatakse suur anarhistide-kommunistide rõõwsalk. Ülestoidjaks on endine Wene suurwõrstinna, kes sellega kätte maksab oma isa piinad.

Must täht.

Nagu Robinson Crusoe lugu wanasti, niisama mõjub praegusel ajal Must täht. Müte üksikul saarel, wald wangimaja katusel tuleb inimesel end toita ja kaita. Tuntud kinofilm.

Pime Geronimo ja tema wend.

Wenna süü läbi on Geronimo oma nägemise kaotanud. Wend hoolitseb ta eest — selle piineda mängumehesi-kerjuse eest. Nii rändawad nad mööda maad. Süis sünnib kohutaw arusaamatus wendade wahel.

Punasel kaldal.

Saksa randlaste elu. Täis armastust ja wiha. Ilusad loodusekirjeldused wahelduwad elawa sündmusiikuga. Suure osawõtu osaliseks saanud filmina „Rekordis“.

Russalka.

Kes ei tunne samanimelist mälestussammas Tallinnas. Esimest korda Eestis tõstatatakse kahe selle laewaõnnetuse looit. Wene ajal keefatud kirjanduse hulka kuulunud romaan.

Saare õpetaja.

Noor õpetaja usub oma Jumalasse ja tahab luua üksikul saarel kalurite hulgas jumalariiki. Kuld tekiwad arusaamatused. Armastus ja mõjuwad loodusekirjeldused teewad sellest jutust ühe kirjanduslikuma romaani.

Wanne.

Oma ausõna õpetaja — nii on selle romaani õnnelik õnnetu. Läbi kõitwa sündmusiikuga ja ühe üks põnewa huwiga kangelase hingepeina awaldusi.

Waike-Hvammur.

Kaugel Islandi saarel elawad inimesed sama waikest ja wähenõudlikku elu, kui meilgi kodus. Ka siin kasvawad waikesti ümbrusest suured ja ülen-dawad tundmused, kuid räägib ka samali ainellikuse keel.

**Raamatukogudele, koolidele, seltsidele
ja kirjandusarmastajatele!**

Soovitame oma ajakirja

„Romaan“ 1922. aastakäiku,

mida veel mõnikümmend eksemplaari
saada on

**Kogu komplekt maksab 500.— marka ühes
koju kättesaatmisega.**

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shweitsi
Piima
Dessert
Noisette
Siiva
Mignon
Vanille
Kalew jne.

Gasóe

Shokolaad
Karbi
(shokolaadi)
Paberi
Dessert
Karamell
Monpensier
Marmelaad
Pastilla jne.

Tallinn, Narva maantee nr. 32